

Sygnatura akt XVIII C 1841/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 9 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: st. sekretarz sądowy Karolina Jeżewska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2018 r. w Poznaniu

sprawy

z powództwa

Skarbu Państwa – P. N.

przeciwko

Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

przy interwencji ubocznej po stronie pozwanej

I. W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 712,60 zł (siedemset dwanaście złotych i sześćdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty;
2. oddała powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od powoda na rzecz pozwanej 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
4. zasądza od powoda na rzecz interwenientki ubocznej 6.673 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SS O Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt **XVIII C 1841/17**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 31 października 2017 r. powód Skarb Państwa – P. N. z siedzibą w W., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wniósł o zasądzenie od pozwanej Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwoty 125.557,38 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwana (wcześniej działająca pod firmą H. C. – Centrum (...) sp. z o.o.) od 1997 r. prowadziła Punkt Informacji Normalizacyjnej, zajmujący się m.in. sprzedażą Polskich Norm (PN) i innych krajowych

produktów normalizacyjnych. Pismem z dnia 8 lipca 2009 r. powód wypowiedział porozumienie w sprawie dalszego funkcjonowania Punktu Informacji Normalizacyjnej z dnia 29 lipca 2003 r. wraz z aneksami. Pomimo wypowiedzenia porozumienia ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2009 r., pozwana nadal sprzedawała innym podmiotom Polskie Normy, do których autorskie prawa majątkowe przysługiwały powodowi. Po otrzymaniu Polskich Norm pozwana uiszczala za nie cenę, zgodnie z otrzymanymi fakturami. Nabyte w ten sposób Polskie Normy, spółka następnie udostępniała odpłatnie innym podmiotom gospodarczym, doliczając także do ceny uiszczonej na rzecz P. N. swoją marżę. Pozwana po 31 grudnia 2009 r. nie miała żadnych uprawnień do sprzedaży Polskich Norm i produktów normalizacyjnych podmiotom trzecim. Powód wskazał, że wyrokiem z dnia 3 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w sprawie VIII K 1041/14 warunkowo umorzył postępowanie karne w stosunku do byłej Prezes Zarządu poprzednika prawnego pozwanej spółki (...) ustalając, że dopuściła się popełnienia występku z art. 116 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a wyrokiem z dnia 4 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał w mocy powyższy wyrok. Jako podstawę prawną swoich roszczeń powód podał: art. 2 pkt 4, art. 5 ust. 5 i art. 6 ustawy o normalizacji z dnia 8 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1483) oraz art. 1, art. 17, art. 50, art. 43 ust. 1, art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b i pkt 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (u.p.a.p.p.). Powód wskazał, że odpowiedzialności spółki nie wyłącza wcześniejsze uprawnienie do prowadzenia Punktu Informacji Normalizacyjnej, gdyż umowa ta została wypowiedziana. Pozwanej spółki nie usprawiedliwia też legalny zakup praw od (...), gdyż zapłacone kwoty uprawniały jedynie do korzystania z Polskich Norm w określony sposób, który wyłączał dystrybucję norm czy pośrednictwo w sprzedaży między innymi podmiotami. Powód wskazał, iż art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. jest regulacją szczególną do art. 415 k.c. Zryczałtowany model odszkodowania charakteryzuje to, że obowiązek jego zapłaty nie jest powiązany z wystąpieniem szkody po stronie uprawnionego. Dla ustalenia obowiązku odszkodowawczego znaczenie ma jedynie wykazanie faktu naruszenia przysługujących uprawnionemu autorskich praw majątkowych.

Odnosząc się do wysokości żądania powód podał, że jego przedmiotem są dwa roszczenia: o naprawienie szkody majątkowej poprzez zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia oraz o wydanie korzyści uzyskanych w wyniku popełnionego naruszenia. W zakresie pierwszego roszczenia powód dokonał następujących wyliczeń: wysokość stosownego wynagrodzenia w kwocie 62.422,39 zł brutto jako suma wartości brutto Polskich Norm zakupionych przez pozwaną spółkę, według cennika obowiązującego w (...) w dniu sprzedaży spółce, które następnie zostały zbyte przez spółkę na rzecz P. S. sp. j. (...) S.A. oraz (...) S.A., która stanowi stosowne wynagrodzenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p., a dwukrotność tego stosownego wynagrodzenia to 124.844,78 zł. Powód wskazał, że w dacie dokonania transakcji przez H. (...) sp. z o.o. z lat 2010-2012 uwzględnione zostały ceny wersji papierowych polskich norm, gdyż w takiej formie normy były zbywane na rzecz pozwanej. Co do drugiego roszczenia powód wskazał, że korzyść uzyskana w wyniku popełnionego naruszenia, będąca marżą doliczoną przez spółkę do Polskich Norm do zbytych bez uprawnienia na rzecz P. S. sp. j. jest równa kwocie 712,60 zł. Cena norm wskazana w fakturach wystawionych przez spółkę na rzecz P. S. była wyższa niż cena norm w sklepie P. N. o tę kwotę.

Co do odpowiedzialności pozwanej spółki powód wskazał, że I. W. w czasie gdy doszło do naruszenia praw autorskich była prezesem zarządu poprzednika prawnego pozwanej spółki. Odpowiedzialność karna jest odpowiedzialnością ponoszoną przez człowieka – osobę fizyczną, zaś wprowadzona ustawą z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny popełnione pod groźbą kary, odpowiedzialność podmiotu zbiorowego, jakim jest osoba prawna – spółka z o.o., jest uzależniona od uprzedniego stwierdzenia popełnienia czynu zabronionego przez osobę fizyczną pełniącą określone funkcje w podmiocie, który dopuścił się takiego działania. Powód powołał się na treść art. 4 ustawy z dnia 28 października 2002 r., zgodnie z którym podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności, jeżeli fakt popełnienia czynu zabronionego został potwierdzony m.in. prawomocnym wyrokiem skazującym tę osobę.

W odpowiedzi na pozew pozwana Centrum (...) sp. z o.o. wniosła o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zawiadomienie o postępowaniu i wezwanie do wzięcia w nim udziału w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej I. W..

W uzasadnieniu pozwana podkreśliła, że udostępnienie Polskich Norm na rzecz spółki (...) sp. j. nastąpiło w związku z realizacją usług na rzecz H. C. - Centrum (...) sp. z o.o. i bez znajomości tych norm nie było możliwości wykonania usług. W ocenie pozwanej nie doszło do wprowadzenia norm do obrotu, a „udostępnienie” nie miało charakteru publicznego. Pozwany zarzucił, że powód niezasadnie za korzyści uznaje różnicę pomiędzy ceną uiszczoną na rzecz P. N. (...) a ceną za jaką pozwany przekazał Normy na rzecz P. S. sp. j. skoro roszczenie o wydanie uzyskanych korzyści obejmuje zysk netto osiągnięty w następstwie nielegalnej eksploatacji utworu, obliczony po potrąceniu wydatków rzeczowych i osobowych poniesionych przez naruszcyciela, a takiego zysku netto poprzednik prawny pozwanej de facto nie uzyskał. Kwestionując wysokość roszczenia pozwany potwierdził, że uiszczał cenę po otrzymaniu Polskich Norm, zgodnie z otrzymanymi fakturami. Zdaniem pozwanej była ona tym samym, wskutek zawarcia umowy sprzedaży, w legalnym posiadaniu Polskich Norm. Wskazana przez powoda, na którym spoczywa w tym zakresie ciężar dowodu, podstawa wyliczenia stosownego wynagrodzenia, stanowi w istocie cennik Polskich Norm, dostępny dla każdego, kto zamierza nabyć Polską Normę na własne potrzeby, gdyż cenniki znajdują się w witrynie internetowej P. N.. W ocenie pozwanej powód nie wykazał różnicy kwotowej, która finansowo wyrażałaby uprawnienie do odsprzedaży Polskich Norm na rzecz osób trzecich. W konsekwencji nie ma podstaw do naliczenia dwukrotności „wynagrodzenia” w wysokości zaproponowanej przez powoda, gdyż wynagrodzenie dotyczyć powinno wyłącznie zakresu naruszenia. Zarówno w okresie poprzedzającym wypowiedzenie porozumienia jak i następnie, schemat sprzedaży Norm miał być taki sam. Pozwany wskazał na nieproporcjonalność roszczenia powoda i jego sprzeczność z zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa zważywszy na fakt, że Sąd Rejonowy w sprawie VIII K 1041/14 uznał, że P. N. nie poniósł szkody majątkowej z tytułu bezprawnej sprzedaży norm przez H. Cegielski Centrum Badawczo-Rozwojowe, a z Dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 29 kwietnia 2004 r., stanowiącej podstawę do ustalenia brzmienia obecnie obowiązujących przepisów krajowych wynika, że Dyrektywa nie ma na celu wprowadzania odszkodowań o charakterze kary. Na zbyt surowy i represyjny charakter regulacji krajowych wskazują również przedstawiciele doktryny. W wypadku, gdy świadczenie w wysokości dwukrotności hipotetycznego wynagrodzenia wyraźnie i znacząco wykracza poza rzeczywiście poniesioną szkodę, żądanie takiego wynagrodzenia stanowi nadużycie prawa. Takie ukształtowanie wynagrodzenia prowadzi do nadmiernej kompensacji poszkodowanego uprawnionego i łamie zasadę pełnego wynagrodzenia szkód oraz regułę ne quid ex damno suo lucrum faciat. Zdaniem pozwanej, powód nie doznał jakiegokolwiek szkody, a zarzucane w pozwie działania sprowadzać się mają do kontynuowania przez pozwaną działań, które były do tej pory legalnie wykonywane na takich samych zasadach. Brak jest natężenia złej woli w zakresie dystrybucji Polskich Norm i działania te nie prowadziły do wzbogacenia pozwanej, a nakładany 5% narzut nie ma charakteru komercyjnego.

I. W. w piśmie z dnia 13 kwietnia 2018 r. zgłosiła interwencję uboczną po stronie pozwanej i wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu interwendentka uboczna wskazała, iż jej uprawnienie do zbywania Polskich Norm znajdowało oparcie w regulacji art. 51 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zw. z art. 5 ust. 5 ustawy o normalizacji. Interwendentka uboczna wskazała, że pozwana sprzedawała na rzecz podmiotów trzecich wyłącznie te same wydrukowane (papierowe) egzemplarze Polskich Norm, które uprzednio nabyła od powoda. Pozwana nigdy nie dokonywała kopiowania ani zwielokrotniania w inny sposób kupionych od powoda Polskich Norm, a co za tym idzie ilość egzemplarzy Polskich Norm nabytych przez pozwaną od powoda była taka sama lub niższa niż ilość egzemplarzy Polskich Norm sprzedanych przez pozwaną na rzecz podmiotów trzecich. W ocenie interwenienta ubocznego, na skutek nabycia przez pozwaną od powoda konkretnych egzemplarzy Polskich Norm doszło do wyczerpania prawa powoda do zezwolenia na dalszy obrót tymi egzemplarzami na terytorium RP. W konsekwencji w ocenie interwenienta ubocznego, przysługiwało pozwanej uprawnienie do dalszej odsprzedaży nabytych od powoda egzemplarzy utworów w postaci Polskich Norm. Skutku w postaci wyczerpania prawa przewidzianego w art. 51 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie wyłącza żaden inny przepis. Fakt wygaśnięcia porozumienia z dniem 31 grudnia 2009 r., na który powołuje się powód, również nie ma w tym kontekście jakiegokolwiek znaczenia, albowiem źródłem przysługującego pozwanej prawa do odsprzedaży egzemplarzy Polskich Norm nabytych uprzednio przez pozwaną od powoda jest przepis ustawy, nie zaś jakiegokolwiek postanowienia umowne. W ocenie interwenienta

ubocznego fakt wydania wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne wobec I. W. nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zważywszy, że w postępowaniu cywilnym nie wiążą wyroki karne warunkowo umarzające postępowanie karne. Interwenient uboczny dodał, iż kwestia braku bezprawności czynu zarzucanego I. W. w prowadzonym przeciw niej postępowaniu karnym w kontekście wyczerpania prawa do zezwalania na dalszy obrót egzemplarzami utworów wprowadzonych uprzednio do obrotu przez uprawnionego, nie była w ogóle przedmiotem rozważań sądu orzekającego, który w konsekwencji nie rozważył skutków zastosowania dyspozycji art. 51 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych dla możliwości przypisania interwenientowi ubocznemu popełnienia czynu zabronionego. Ze względu na brak bezprawności działania pozwanej nie można uznać, że powodowi służy prawo do dochodzenia roszczeń wskazanych w art. 79 ust. 1 u.p.a.p.p. Z ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd podniesionego przez interwenienta ubocznego zarzutu opartego na wyczerpaniu prawa powoda do zezwalania na dalszy obrót na terytorium RP egzemplarzami Polskich Norm sprzedanymi przez powoda na rzecz pozwanej, interwenientka uboczna w całości poparła stanowisko pozwanej odnoszące się do nieprawidłowego określenia wysokości roszczenia dochodzonego przez powoda, a także sprzeczność żądania pozwu z zasadami współżycia społecznego, na podstawie art. 5 k.c. Interwenientka uboczna wskazała, że przedmiotem ewentualnego roszczenia powoda opartego na art. 79 ust. 1 pkt 3 lit b) u.p.a.p.p. mogłaby być wyłącznie dwukrotność wynagrodzenia z tytułu wyrażenia przez powoda zgody na odsprzedaż Polskich Norm przez pozwaną. Tymczasem powód dochodzi zapłaty dwukrotności wynagrodzenia z tytułu sprzedaży Polskich Norm, całkowicie ignorując fakt dokonania już przez pozwaną na jego rzecz zapłaty z tego tytułu na podstawie umów sprzedaży, których przedmiotem były te same egzemplarze Polskich Norm. Powoduje to, iż roszczenie powoda jest w sposób rażąco zawyżone. Powód w żaden sposób, w ocenie interwenientki ubocznej, nie wykazał wysokości ewentualnie przysługującego mu wynagrodzenia z tytułu udzielenia zezwolenia na odsprzedaż Polskich Norm.

W piśmie z dnia 16 maja 2018 r. powód ustosunkowując się do zarzutów pozwanej oraz interwenientki ubocznej, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie, powołał się na art. 17 u.p.a.p.p. oraz art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji wskazując, że wprowadzenie norm do obrotu, na które powołuje się strona pozwana nie wyczerpuje całej sfery wyłączności pola eksploatacji, jakim jest obrót utworem i jego egzemplarzem. Natomiast jest niewątpliwe, że wyodrębnienie częściowych praw majątkowych, które ustawodawca traktuje niezależnie od siebie ma ogromne znaczenie dla obrotu prawami autorskimi, gdyż optymalizuje wykorzystanie siły zarobkowej tkwiącej w utworze. W art. 50 u.p.a.p.p. ustawodawca przykładowo wskazuje najistotniejsze z tych praw. W ocenie powoda odsprzedaż egzemplarzy Polskich Norm mieści się w sferze wyłączności autorskich praw majątkowych. W ocenie powoda, pozwany nie legitymuje się żadnym z tych tytułów, co uzasadnia stanowisko o bezprawnym obrocie egzemplarzami Polskich Norm. Powód wskazał, że pozwany nie tylko dopuszczał się rozpowszechniania utworu, m.in. udostępniając publicznie Polskie Normy, ale również dopuszczał się ich zwielokrotniania poprzez wytwarzanie egzemplarzy Polskich Norm w określonych technikach. Pozwany nie odsprzedawał wyłącznie nabytych egzemplarzy Polskich Norm w postaci papierowej (wydrukowanej), ale je multiplikował i dopiero wówczas sprzedawał. Regulacja wyczerpania prawa z art. 50 ust. 3 u.p.a.p.p. wprowadza wyjątek względem sfery wyłączności przysługującej podmiotowi praw autorskich. Jako taka nie może być interpretowana rozszerzająco. Wyczerpanie prawa odnosi się tylko i wyłącznie do tego egzemplarza, który został wprowadzony do obrotu przez uprawnionego lub za jego zgodą, lecz nie dopuszcza bez zezwolenia uprawnionego zwielokrotniania i wprowadzania do obrotu tak zwielokrotnionych egzemplarzy utworu. Dalszy obrót egzemplarzem, o którym stanowi art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p., nie dotyczy przypadków dystrybuowania egzemplarzy Polskich Norm, na co zwróciły już uwagę sądy orzekające o odpowiedzialności karnej I. W.. Powołując się na uzasadnienie Sądu II instancji w sprawie karnej, powód podkreślił, że sprzedaż przez pozwaną innym podmiotom norm zakupionych u powoda odbywała się w sytuacji, gdy spółka nie miała do tej sprzedaży uprawnień. Spółka (...) w ocenie powoda nabywała egzemplarze Polskich Norm wskutek zamówień końcowych ich użytkowników i w celu odsprzedaży, przez co działała w ramach systemu dystrybucji. Pozwana w ocenie powoda dopuściła się udostępniania Polskich Norm na rzecz spółki (...) sp. j., poprzez publiczne udostępnienie utworu. Dodatkowo powód wskazał, że odpowiedzialność przewidziana w art. 79 u.p.a.p.p. jest odpowiedzialnością deliktową z tytułu bezprawnego działania, przepis nie wymaga wykazania wysokości poniesionego uszczerbku, gdyż przewiduje odszkodowanie ryczałtowe, ustalone na podstawie zobiektywizowanego miernika szkody.

W piśmie z dnia 25 czerwca 2018 r. pozwany dla poparcia zarzutu z art. 5 k.c. podniósł, że 100% udziałów spółki H. (...) sp. z o.o. zostało zakupione przez P. S. sp. j. w listopadzie 2014 r. Do tego czasu H. (...) sp. z o.o. od początku swojego istnienia było w 100% własnością spółki H. (...) S.A. będącej w 100% własnością Skarbu Państwa.

Interwenientka uboczna w piśmie z dnia 26 czerwca 2018 r. podniosła, iż wszystkie egzemplarze Polskich Norm, które zostały sprzedane przez pozwaną zostały uprzednio nabyte przez nią od podmiotów uprawnionych, przede wszystkim zaś od samego powoda.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. była wpisana do Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS (...). Jedynym wspólnikiem spółki był H. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P., w której 100% udziałów posiadał i posiada Skarb Państwa. Funkcję prezesa zarządu H. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. sprawowała I. W..

Okoliczności bezsporne, a ponadto dowód: odpis z KRS nr (...). (...) sp. z o.o. (k. 55-58 akt sprawy VIII K 1041/14), odpis pełny z KRS nr (...) Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. (k. 20-25), odpis z KRS nr (...) Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. (k. 26 – 27), e - krs H. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. ((...) .gov.pl).

Na mocy porozumienia z dnia 29 lipca 2003 r. H. (...) sp. z o. o. z siedzibą w P. zobowiązało się do dalszego prowadzenia i ponoszenia kosztów prowadzenia Punktu Informacji Normalizacyjnej, należącego do P. N..

H. C. Centrum (...) zobowiązało się m.in. do prowadzenia kompletnego zbioru Polskich Norm, jego aktualizacji i uzupełniania na bieżąco o nowe normy, udostępniania zainteresowanym podmiotom gromadzonych Polskich Norm i innych produktów normalizacyjnych na miejscu w czytelnicy, sprzedaży Polskich Norm i innych krajowych produktów normalizacyjnych na zasadach określonych w aktualnie obowiązujących ogólnych warunkach sprzedaży Polskich Norm i innych krajowych produktów normalizacyjnych przez Punkty Informacji Normalizacyjnej stanowiących załącznik do porozumienia. (...) zobowiązał się do bezpłatnego przekazywania na bieżąco do (...) jednego egzemplarza Polskich Norm i innych krajowych dokumentów normalizacyjnych. Aneksami z dnia 15 stycznia 2004 r., 24 sierpnia 2005 r., 1 stycznia 2008 r. i 18 czerwca 2008 r. do tego porozumienia zmieniano i modyfikowano jego treść.

Zgodnie z ogólnymi warunkami sprzedaży Polskich Norm, stanowiącymi załącznik do porozumienia z dnia 29 lipca 2003 r., przedmiotem sprzedaży były PN i zmiany do PN w postaci papierowej; w zakresie sprzedaży (...) zobowiązał się do stosowania polityki cenowej i upustowej zgodnej z polityką (...); sposób sprzedaży został ustalony w ten sposób, że (...) miał sporządzać zamówienia zbiorcze na PN na podstawie zamówień klientów i własnego rozpoznania potrzeb klientów, które miały być realizowane w zakresie PK w terminach nie dłuższych niż 10 dni roboczych; rozliczenie sprzedaży norm dostarczanych na zamówienie zbiorcze miało się odbywać na podstawie wystawionej przez (...) faktury VAT; rozliczenie sprzedaży PN dostarczonych „na skład” do sprzedaży odręcznej (...) miało się odbywać raz w miesiącu na podstawie przedstawianego przez (...) wykazu sprzedaży z poprzedniego miesiąca z podaniem wartości sprzedaży i wystawieniu w oparciu o ten wykaz przez (...) faktury VAT.

Na podstawie powyższego porozumienia H. C. Centrum (...) posiadała licencję na sprzedaż i udostępnianie PN tj. wydawanie i rozpowszechnianie PN.

H. (...) sp. z o.o. nigdy nie miała w sprzedaży norm w innej niż papierowa wersji. Każda wysyłana do tego (...)u Polska Norma posiadała naklejony hologram, który był drukiem ścisłego zarachowania i (...) był zobowiązany do okresowego rozliczania hologramów. W pewnym okresie PN były zabezpieczone również znakiem wodnym. H. (...) sp. z o.o. jako (...) odsprzedawała te same egzemplarze PN, które nabywał od (...), nie zwielokrotniała posiadanych egzemplarzy norm. W przypadku gdy zapotrzebowanie na PN (identyfikowaną numerem) było co do większej ilości egzemplarzy, PN była kupowana od powoda w wymaganej ilości egzemplarzy bądź na ponowne zamówienie.

Dowód: porozumienie z dnia 29 lipca 2003 r. (k. 29 oraz k. 5, 7 akt sprawy VIII K 1041/14), aneks nr (...) z dnia 15 stycznia 2004 r. (k. 30 oraz k. 8 akt sprawy VIII K 1041/14), aneks nr (...) z dnia 24 sierpnia 2005 r. (k. 300 oraz k. 9 akt sprawy VIII K 1041/14), aneks nr (...) z dnia 21 stycznia 2008 r. (k. 31 oraz k. 10 akt sprawy VIII K 1041/14), aneks nr (...) z dnia 18 czerwca 2008 r. (k. 310 oraz k. 11 akt sprawy VIII K 1041/14), ogólne warunki sprzedaży – załącznik (k. 32 oraz k. 12-13 akt sprawy VIII K 1041/14), protokół przesłuchania świadka A. S. (k. 38-40 w zw. z k. 134-136 akt sprawy VIII K 1041/14), protokół przesłuchania świadka W. S. (k. 63-64 akt sprawy VIII K 1041/14), protokół przesłuchania świadka L. K. (k. 85-86 akt sprawy VIII K 1041/14), pismo (...) z dnia 2 marca 2010 r. (k. 117), zamówienie z dnia 16 lipca 2010 r. (k. 344), faktura VAT z dnia 22 lipca 2010 r. (k. 343), zeznania za pozwaną członka zarządu P. S. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:10:37 – 00:46:15 k. 331-333), w tym zeznania złożone w charakterze świadka P. S. (k. 145 w zw. z k. 412-413 akt sprawy VIII K 1041/14), zeznania interwenientki ubocznej I. W. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:58:43 – 01:43:06 k. 334 – 336).

Pismem z dnia 8 lipca 2009 r. P. N. z siedzibą w W. wypowiedział porozumienie z dnia 29 lipca 2003 r. o utworzeniu Punktu Informacji Normalizacyjnej w H. (...) sp. z o.o. ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2009 r. Jednocześnie (...) zwrócił się do Prezesa Zarządu H. C. (...) I. W. o rozliczenie dotychczasowej działalności z dniem rozwiązania umowy i przekazanie rozliczenia do 15 stycznia 2010 r.

Z tego powodu I. W. w dniu 14 lipca 2009 r. rozmawiała z prezesem (...) na temat przedłużenia działalności Punktu Informacyjnego Normalizacyjnego. Rozmowy nie przyniosły jednak oczekiwanych rezultatów.

Pismem z dnia 4 listopada 2009 r. Prezes (...) poinformował I. W. jako Prezesa Zarządu H. (...) sp. z o.o. z jakich powodów odmawia przedłużenia umowy o współpracy w zakresie sprzedaży PN spółce.

Pismem z dnia 2 marca 2010 r. (...) zwrócił się do spółki o zwrot niesprzedanych egzemplarzy norm informując, że na pozostałe pozycje zostanie wystawiona faktura VAT.

Dowód: wypowiedzenie z dnia 8 lipca 2009 r. (k. 34 oraz k. 4 akt sprawy VIII K 1041/14), pismo Prezesa (...) z dnia 4 listopada 2009 r. (k. 116), pismo (...) z dnia 2 marca 2010 r. (k. 117), zeznania interwenientki ubocznej I. W. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:58:43 – 01:43:06 k. 334 – 336).

Spółka od 1 stycznia 2010 r. utraciła uprawnienia do odsprzedawania Polskich Norm. Nadal nabywała Polskie Normy i uczestniczyła w pracach normalizacyjnych w ramach komitetu technicznego przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym. Po dokonaniu wypowiedzenia porozumienia w lipcu 2009 r. (...) nadal sprzedawał spółce (...) wystawiając w związku z tym faktury.

Po dniu 31 grudnia 2009 r. H. C. Centrum (...) zakończyło działalność jako (...) i dokonało rozliczeń zdając (...) Polskie Normy, które nie zostały sprzedane i płacąc za (...), które spółka zatrzymała. Z datą rozwiązania porozumienia z dnia 29 lipca 2003 r. zakupione przez spółkę (...) mogły być użytkowane tylko w zakresie objętym licencją przekazaną spółce wraz z zakupionym produktem, a wszelkie inne ich wykorzystanie, zwłaszcza w celach handlowych było niedozwolone, dotyczyło to w szczególności jakiegokolwiek udostępniania, odsprzedaży, wynajmu, dzierżawy lub bezpłatnej dystrybucji osobom trzecim.

Po 31 grudnia 2009 r. H. C. Centrum (...) na składane do niego jako (...) zamówienia w dalszym ciągu sprzedawało jednostkowo na rzecz różnych podmiotów Polskie Normy, m.in. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W., (...) S. sp. j. z siedzibą w L., (...) S.A. w P.. Podmioty te, dotychczas współpracujące ze spółką jako (...)em, przedstawiały spółce zamówienia, które H. C. Centrum (...) realizowało w (...) lub w (...)ach w W., K. lub Ł.. Spółka nie korzystała z tych norm, a przekazywała je klientom, zgodnie z zamówieniem i każda norma była sprzedawana raz na konkretne zamówienie w zamówionej ilości egzemplarzy.

Licencja PN nabytych od (...) po 31 grudnia 2009 r. nie obejmowała prawa do dalszej odsprzedaży norm. Na normy nabyte od (...), (...) wystawiał faktury na rzecz H. (...) sp. z o.o., która pokrywała należności ze środków pozyskanych na zamówienie od podmiotów zamawiających w spółce konkretne normy.

W okresie od 10 lutego 2010 r. do 5 kwietnia 2012 r. H. (...) sp. z o.o. zbyła na rzecz 3 podmiotów 558 Polskich Norm na łączną kwotę 52.056,62 zł, do których nie posiadała praw autorskich, uzyskując z tego tytułu korzyści w postaci marży w kwocie 3.141,65 zł, w tym 712,60 zł w związku ze sprzedażą PN na rzecz P. S. s.j.

Za wszystkie Polskie Normy nabyte od (...) H. (...) sp. z o.o. zapłaciła (...) pełną cenę nabycia, zgodnie z cennikiem obowiązującym w (...).

Dowód: protokół przesłuchania świadka A. S. (k. 38-40 w zw. z k. 134-136 akt sprawy VIII K 1041/14), protokół przesłuchania świadka W. S. (k. 63-64 akt sprawy VIII K 1041/14), protokół przesłuchania świadka L. K. (k. 85-86 akt sprawy VIII K 1041/14), wyrok i uzasadnienie wyroku z dnia 3 listopada 2015 r. (k. 445-450v akt sprawy VIII K 1041/14), faktury i zamówienia (k. 36-114), korespondencja mailowa (k. 127 – 129), pismo Prezesa (...) z dnia 14 sierpnia 2003 r. (k. 123 - 124), zestawienie norm będących przedmiotem nieuprawnionej sprzedaży (k. 152 – 159), całkowite zestawienie sprzedaży dla pozwanego za okres 2009-2018 (k. 289-319 i 360 i 400), faktura VAT z dnia 21 lutego 2012 r. (k. 320), faktura VAT z dnia 12 maja 2012 (k. 321-323), faktura VAT z dnia 28 października 2009 r. (k. 324 – 325), zeznania za pozwaną członka zarządu P. S. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:10:37 – 00:46:15 k. 331-333), w tym zeznania złożone w charakterze świadka P. S. (k. 145 w zw. z k. 412-413 akt sprawy VIII K 1041/14), zeznania interwenientki ubocznej I. W. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:58:43 – 01:43:06 k. 334 - 336).

Pismem z dnia 14 sierpnia 2013 r. P. N. wezwał I. W. do zaprzestania udostępniania PN innym podmiotom w celach handlowych. Po otrzymaniu tego pisma H. (...) sp. z o.o. zaprzestało udostępniania norm innym podmiotom gospodarczym.

W dniu 18 października 2013 r. P. N. na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 4 ustawy o prawie autorskim powołując się na bezprawne udostępnianie norm przez H. (...) sp. z o.o. innym podmiotom, wezwał I. W. jako prezesa tej spółki do zapłaty na rzecz P. N. kwoty 25.689,03 zł jako 3-krotności wynagrodzenia. I. W. powyższej kwoty nie zapłaciła.

Dowód: pismo z dnia 14 sierpnia 2013 r. (k. 123 – 124 oraz k. 137 akt sprawy VIII K 1041/14), pismo z dnia 18 października 2013 r. (k. 141-142 akt sprawy VIII K 1041/14).

Żaden podmiot współpracujący z Polskim Komitetem Normalizacyjnym nie posiadał praw autorskich i nie mógł tych praw przenosić. Każdy podmiot sprzedający i dystrybuujący Polskie Normy musi posiadać zgodę Prezesa P. N. na dokonanie takich czynności. Majątkowe prawa autorskie do Polskich Norm przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu.

Bezsporne, a ponadto dowód: protokół przesłuchania świadka A. S. (k. 38-40 w zw. z k. 134-136 akt sprawy VIII K 1041/14).

Do 31 grudnia 2009 r. P. S. w (...) spółki (...) sp.j. współpracował z H. (...) sp. z o.o. oraz dokonywał od niej zakupu Polskich Norm na potrzeby działalności spółki jawnej (...). Jednocześnie P. S. miał dostęp do PN znajdujących się w posiadaniu H. (...) sp. z o.o. jako jej pracownik. P. S. realizując zadania jako pracownik H. (...) sp. z o.o. czy na potrzeby P. S. sp.j. korzystał z oryginalnych Polskich Norm, nie kserował ich i nie udostępniał innym podmiotom. P. S. nie miał wiedzy, że od 1 stycznia 2010 r. H. (...) sp. z o.o. nie posiadało uprawnień do sprzedaży Polskich Norm.

Dowód: zeznania za pozwaną członka zarządu P. S. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:10:37 – 00:46:15 k. 331-333), w tym zeznania złożone w charakterze świadka P. S. (k. 145 w zw. z k. 412-413 akt sprawy VIII K 1041/14).

W dniu 14 listopada 2014 r. P. S. sp. j. z siedzibą w L. nabyła 100% udziałów w spółce H. (...) sp. z o.o. (numer KRS (...)) od H. (...) Spółka Akcyjna. H. (...) sp. z o.o. (numer KRS (...)) zmieniło nazwę na Centrum (...) sp. z o.o.

W 2016 r. spółka (...) sp. j. oraz Centrum (...) sp. z o.o. uległy połączeniu przez przeniesienie całego majątku spółki (...) sp. j. (spółka przejmowana) na spółkę Centrum (...) sp. z o.o. (spółka przejmująca) zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. Obecnie spółka nosi nazwę: Centrum (...) sp. z o.o. i jest wpisana do Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS (...). Prezesem zarządu jest P. S., a członkiem zarządu J. S..

Dowód: odpis z (...) sp. z o.o. (k. 26-27), umowa sprzedaży udziałów z dnia 14 listopada 2014 r. (k. 199-203), odpis pełny z KRS nr (...) Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. (k. 20-25), zeznania za pozwanego członka zarządu P. S. (e-protokół rozprawy z dnia 12 czerwca 2018 r. 00:10:37 – 00:46:15 k. 331-333 i k. 330-333).

Pismem z dnia 4 grudnia 2013 r. P. N. złożył zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej P. w P. o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez osoby działające w imieniu H. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., polegającego na tym, że bez uprawnienia, osobom trzecim sprzedawano w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, prawa do Polskich Norm, do których prawa przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu tj. o przestępstwo z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych uzyskując w ten sposób korzyść majątkową w łącznej kwocie 876,50 zł brutto tj. 712,60 zł netto.

Aktem oskarżenia z dnia 20 września 2014 r. I. W. została oskarżona o to, że w okresie od 10 lutego 2010 r. do 5 kwietnia 2012 r., pełniąc funkcję Prezesa Zarządu H. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dokonała bez uprawnienia rozpowszechnienia Polskich Norm, które korzystają z ochrony jak utwory literackie i co do których autorskie prawa majątkowe przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu, w ten sposób, że:

- w okresie od 29 sierpnia 2011 r. do 5 kwietnia 2012 r. zbyła na rzecz P. S. sp. j. 109 Polskich Norm za kwotę 6.961,80 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości 712,60 zł netto;
- w okresie od 10 lutego 2010 r. do 23 grudnia 2010 r. zbyła na rzecz (...) S.A. 89 Polskich Norm za kwotę 8.445,52 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości co najmniej 323,18 zł netto;
- w okresie od 10 lutego 2010 r. do 23 grudnia 2010 r. zbyła na rzecz (...) S.A. co najmniej 360 Polskich Norm za kwotę 36.649,30 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości co najmniej 2.105,87 zł netto;

tj. o czyn z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Dowód: zawiadomienie z dnia 4 grudnia 2013 r. (k. 119-12 oraz k. 1-2, 6 akt sprawy VIII K 1041/14), akt oskarżenia z dnia 20 września 2014 r. (k. 225-227 akt sprawy VIII K 1041/14).

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. w sprawie VIII K 1041/14, ustalając, że I. W. dopuściła się popełnienia czynu zarzucanego jej w akcie oskarżenia, kwalifikując ten czyn jako występki z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz uznając, że wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, na mocy art. 66 § 1 i 2 k.k., art. 67 § 7 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec I. W. na okres próby 1 roku (pkt 1), na mocy art. 67 § 3 k.k. i art. 39 pkt 7 k.k. orzekł wobec oskarżonej świadczenie pieniężne w kwocie 1.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 3 i 4).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wskazał, że I. W. z uwagi na stanowisko prezesa zarządu spółki musiała mieć świadomość, że z dniem 31 grudnia 2009 r. uprawnienia do sprzedaży Polskich Norm wygasły. Świadczy o tym okoliczność, że I. W. w tym czasie prowadziła rozmowy z prezesem (...) w sprawie przedłużenia uprawnień dla Punktu Informacyjnego do sprzedaży Polskich Norm innym podmiotom gospodarczym. Trudno więc uznać,

że I. W. sprzedając normy działała w przeświadczeniu, że sprzedaje normy za domniemaną zgodą (...). Sąd ustalił ponadto, że Centrum (...) sprzedawało normy za cenę wyższą niż za nie płaciło na rzecz (...) i z tej sprzedaży osiągnęło korzyść majątkową w kwocie łącznej 3.141,65 zł, w tym 712,60 zł w związku ze sprzedażą norm na rzecz P. S. s.j. Zdaniem Sądu Rejonowego doszło do bezprawnego rozpowszechniania cudzych utworów bez stosownego uprawnienia i zachowanie oskarżonej wypełniło znamiona czynu stypizowanego w art. 116 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Dowód: wyrok z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie VIII K 1041/14 wraz z uzasadnieniem (k. 439-440 w zw. z k. 445-450o akt sprawy VIII K 1041/14).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła I. W..

Wyrokiem z dnia 4 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział IV Karny Odwoławczy w sprawie IV Ka 97/16 utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w P. z dnia 3 listopada 2015 r.

Sąd II instancji podzielił dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia, że doszło do bezprawnego zbywania norm po dniu 31 grudnia 2009 r. Uznając, że uzyskiwane ze zbywania norm dochody generowały określone korzyści majątkowe i tym samym stanowiły korzyść majątkową, Sąd Okręgowy stwierdził, że korzyść stanowiła całość ceny zbycia, a nie tylko marża. Marża stanowiłaby korzyść majątkową tylko w przypadku sprzedaży norm legalnie zbywanych na podstawie umowy obowiązującej pomiędzy (...) a (...), a w niniejszej sprawie takiej umowy nie było. Zatem każda zbyta nielegalnie norma generowała nienależną – bez tytułu prawnego korzyść majątkową w wysokości całej ceny zbycia, a nie tylko marży. Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, że I. W. mając świadomość bezprawności zbywania norm miała również świadomość, że zbywanie wiąże się z uzyskiwaniem nienależnej korzyści majątkowej w postaci zapłaty za normy.

W toku postępowania karnego nie była badana bezprawność czynu oskarżonej w kontekście normy z art. 51 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Dowód: apelacja z dnia 15 grudnia 2015 r. (k. 464-476 akt sprawy VIII K 1041/14), wyrok z dnia 4 marca 2016 r. o sygn. akt IV Ka 97/16 wraz z uzasadnieniem (k. 496 w zw. z k. 509-512 akt sprawy VIII K 1041/14).

Wnioskiem z dnia 16 czerwca 2016 r. powód wezwał pozwaną spółkę i (...) do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 124.844,78 zł solidarnie, tytułem naprawienia szkody na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. B ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz kwoty 712,60 zł od (...) sp. z o.o. tytułem wydania korzyści uzyskanych w wyniku naruszenia praw autorskich. Pismem z tego samego dnia powód skierował do pozwanej spółki ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty wyżej wskazanych kwot, jako termin płatności wskazując dzień doręczenia wezwania.

Na posiedzeniu pojednawczym w dniu 20 lipca 2016 r. w sprawie V Co 112/16 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu strony nie zawarły ugody.

Dowód: wniosek o zawiązanie do próby ugodowej (k. 170 – 176 oraz k. 2-11 akt sprawy V Co 112/16 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu), wezwanie do zapłaty z dnia 16 czerwca 2016 r. (k. 175-176), protokół posiedzenia z dnia 20 lipca 2016 r. (k. 178-179 oraz k. 41-42 akt sprawy V Co 112/16 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów i zeznań stron.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów prywatnych i urzędowych powołanych wyżej jako dowody w sprawie albowiem ich prawdziwość i autentyczność, za wyjątkiem całkowitego zestawienia sprzedaży dołączonego do pisma powoda z dnia 16 maja 2018 r. (k. 289-319), nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Odnosnie zestawienia sprzedaży Polskich Norm przez powoda na rzecz pozwanego od roku 2009, zakwestionowanego przez pozwaną i interwenientkę uboczną jako dokument w rozumieniu art. 243¹ k.p.c., Sąd miał na względzie, że

zgodnie z powołanym przepisem, przepisy kodeksu postępowania cywilnego zawarte w art. 244 – 257, stosuje się do dokumentów zawierających tekst, umożliwiając ustalenie ich wystawców.

Art. 243⁽¹⁾ k.p.c. został wprowadzony ustawą z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.), kiedy do kodeksu cywilnego został wprowadzony art. 77⁽³⁾ zawierający definicję dokumentu. Zgodnie z art. 77⁽³⁾ k.c., dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią. Jak wskazuje się w związku z tym w judykaturze (Komentarz do Art. 243(1) KPC red. Marszałkowska-Krześ 2018, wyd. 22/E. Rudkowska-Ząbczyk, Legalis, teza 6) „Definiując dokument ustawodawca odstąpił od powiązania tego pojęcia z osobą wystawcy. W szczególności dla bytu dokumentu nie jest istotne to, czy w sposób obiektywny możliwe jest ustalenie jego wystawcy. Dokumentem w rozumieniu art. 77(3) KC będzie zatem dokument umożliwiający ustalenie jego wystawcy, jak i dokument, którego wystawca nie jest możliwy do ustalenia. Konsekwentnie koniecznym elementem dokumentu przestał być podpis jego wystawcy.”. Z powyższego wynika, że nie był trafny zarzut pozwanej i interwenientki ubocznej, że całkowite zestawienie sprzedaży za okres od 2009 nie stanowi dokumentu w rozumieniu art. 77⁽³⁾ kodeksu cywilnego, a co za tym idzie nie może stanowić przedmiotu dowodu z dokumentu. Kwestionowane zestawienie dokumentem w rozumieniu art. 77⁽³⁾ k.c. jest, czym innym jest natomiast możliwość stosowania do niego przepisów art. 244-257 k.p.c., które odwołują się do dokumentu w węższym zakresie tj. do dokumentu zawierającego tekst, umożliwiając ustalenie jego wystawcy. W ocenie Sądu nie budziło wątpliwości w niniejszej sprawie, że wystawcą zestawienia jest szeroko rozumiana strona powodowa. Dokument bowiem został wygenerowany z informatycznego systemu P. N. i przez ten Komitet przedstawiony jako pochodzący od niego. Racjonalnie nie sposób założyć by (...) przedkładał w postępowaniu cywilnym dokumenty na poparcie swoich twierdzeń co do których twierdzi, że jest ich wystawcą, w rzeczywistości nie będąc ich wystawcą, zwłaszcza, że obejmują one dane, którymi dysponować powinien wyłącznie (...).

Powyższe zarzuty formalne co do tego dokumentu straciły jednak na znaczeniu wobec złożenia przez powoda całkowitego zestawienia sprzedaży (k. 360 - 400), które już wszelkie warunki formalne dokumentu w rozumieniu art. 243¹ k.p.c. spełnia będąc opatrzony podpisem osób uprawnionych do działania w imieniu powoda.

Dodatkowo podzielić należy pogląd Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyrażony w wyroku z dnia 2 sierpnia 2018 r. (V ACa 631/17, (...) Legalis Numer 1822139), że „Zgodnie z art. 243(1) w zw. z art. 308 § 1 KPC, wydruki, nawet niepodpisane, są rodzajem dokumentów, których zawartość może zostać odczytana w sposób właściwy dla ustalania treści dokumentów opatrzonych podpisem.”.

Celem wyjaśnienia jedynej spornej w sprawie okoliczności faktycznej (zwielokrotniania PN przez pozwaną) Sąd w związku ze zgodnym oświadczeniem wszystkich stron, złożonym na rozprawie w dniu 11 września 2018 r., że wyrażają zgodę na przeprowadzenie dowodu z protokołów zeznań świadków A. S., M. S. i L. K., składanych w sprawie VIII K 1041/14 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu na okoliczność kopiowania norm przez pozwaną i sprzedaży PN przez pozwaną osobom trzecim po wygaśnięciu porozumienia z (...) (k. 402), ze względu na ekonomikę procesu odstąpił do zasady bezpośredniości przeprowadzania dowodu z zeznań tych osób w charakterze świadków i dopuścił jako dowód protokoły z zeznań tych osób złożonych w sprawie karnej. Sąd dał wiarę tym dowodom w całości, albowiem korespondują one ze sobą wzajemnie jak i z pozostałym materiałem zgromadzonym w sprawie. Z protokołu zeznań świadka L. K., pracownika (...) SA, które nabywało Polskie Normy od H. (...) sp. z o.o. po wygaśnięciu porozumienia z dnia 29 lipca 2003 r., wynika, że dokumenty otrzymane z (...) były zabezpieczone hologramem i nie była dopuszczona możliwość ich kopiowania. Z protokołów zeznań pozostałych świadków zawnioskowanych na okoliczność zwielokrotniania norm nie wynikają żadne okoliczności, które mogłyby potwierdzić, że do kopiowania norm w celu ich dalszej sprzedaży dochodziło. Z protokołu zeznań świadka A. S., pracownika (...) wynika, że (...) nie zgromadził dowodów na to, że H. (...) sp. z (...) jedną normę sprzedawał dwóm podmiotom.

Sąd w pkt 5 postanowienia z dnia 11 września 2018 r. pominął dowód z zeznań świadków A. S., M. S., L. K., W. S. i H. S., zgłoszony przez powoda, uznając, że wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności zostały dostatecznie wyjaśnione i przeprowadzanie tych dowodów zmierzałoby do przedłużania postępowania. Jediną sporną

w zakresie stanu faktycznego okolicznością w niniejszej sprawie był fakt czy pozwana wielokrotnie nabyte w sposób uprawniony Polskie Normy i okoliczność ta została wyjaśniona za pomocą dowodów w postaci protokołów z zeznań w charakterze świadków A. S., M. S., L. K.. Pozostałe okoliczności, na które zgodnie z tezą dowodową przedstawioną przez powoda, mieli zeznawać świadkowie, były bądź niesporne (uzyskanie wiedzy na temat naruszeń prawa autorskiego) bądź nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy (obowiązywanie cenników i polityki cenowej powoda, podstawa i prawidłowość wyliczenia roszczenia. W zakresie obowiązywanie cenników i polityki cenowej powoda dodać jedynie można, że sam powód w pozwie wskazywał, że podstawą wyliczenia stosownego wynagrodzenia stanowił w istocie cennik Polskich Norm, dostępny dla każdego zainteresowanego nabyciem normy, znajdujący się w witrynie internetowej P. N..

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom przesłuchanych w charakterze stron P. S., J. S. i I. W.. Zeznania te były szczere i spontaniczne i korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym. W jedynej spornej w sprawie okoliczności tj. czy dochodziło do kopiowania PN przez pozwaną spółkę na potrzeby ich sprzedaży, zeznania storn były zgodne z dowodami w postaci protokołów zeznań A. S., M. S., L. K.. Podkreślenia wymaga przy tym, że w kategoriach oceny zeznań jako wiarygodnych nie leży kwestia ocen dokonywanych przez strony czy działania I. W. jako Prezesa Zarządu H. (...) sp. z o.o. miały charakter bezprawny czy nie.

Sąd okręgowy zważył co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione jedynie w nieznacznej części.

Powód swoje roszczenie wywodził z art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1191 – dalej jako u.p.a.p.p.), zgodnie z którym uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

1) zaniechania naruszenia;

2) usunięcia skutków naruszenia;

3) naprawienia wyrządzonej szkody:

a) na zasadach ogólnych albo

b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;

4) wydania uzyskanych korzyści.

Niekwestionowana w sprawie legitymacja czynna powoda wynika z art. 2 pkt 4, art. 5 ust. 5 i art. 9 ustawy o normalizacji z dnia 8 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1483) oraz art. 1, art. 17, art. 50, art. 43 ust. 1, art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b i pkt 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (u.p.a.p.p.). W szczególności należy wskazać na treść art. 5 ust. 5 i art. 9 ust. 1 ustawy o normalizacji, zgodnie z którym Polskie Normy korzystają z ochrony jak utwory literackie, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują krajowej jednostce normalizacyjnej – Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu (...). Jak stanowi art. 9 ust. 2 ustawy o normalizacji - (...) jest państwową jednostką organizacyjną. Ustawa nie nadaje (...) osobowości prawnej, wobec czego legitymację bierną posiada Skarb Państwa, za który czynności procesowe podejmuje organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie – art. 67 § 2 k.p.c.

Legitymacja bierna pozwanej wynika z art. 4 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za czyny popełnione pod groźbą kary (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 703) i art. 494 § 1 k.s.h.

Zgodnie z art. 4 powołanej ustawy o odpowiedzialność podmiotów zbiorowych (...), podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności, jeżeli fakt popełnienia czynu zabronionego, wymienionego w art. 16 ustawy, przez osobę działającą w imieniu podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, został potwierdzony prawomocnym wyrokiem skazującym tę osobę, wyrokiem warunkowo umarzającym wobec niej postępowanie karne albo postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe, orzeczeniem o udzielenie tej osobie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności albo orzeczeniem sądu o umorzeniu przeciwko niej postępowania z powodu okoliczności wyłączającej ukaranie sprawcy.

Biorąc pod uwagę, że fakt popełnienia czynu zabronionego wymienionego w art. 16 ust. 1 pkt 11 w/w ustawy (przestępstwo przeciwko własności intelektualnej, określone w art. 115-118¹ u.p.a.p.p.), przez uprawnioną do reprezentacji H. (...) sp. z o.o. Prezes Zarządu – I. W., został potwierdzony prawomocnym wyrokiem warunkowo umarzającym wobec niej postępowanie karne w sprawie VIII K 1041/14 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, uznać należało, że H. (...) sp. z o.o. jako podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności za ten czyn.

Odpowiedzialność pozwanej w sprawie Centrum (...) sp. z o.o. jako następcy prawnego H. (...) sp. z o.o. wynika z art. 494 § 1 k.s.h., zgodnie z którym spółka przejmująca albo spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki.

Przechodząc do merytorycznej ceny powództwa w pierwszej kolejności w sprawie należało zbadać czy doszło do naruszenia autorskich praw majątkowych.

Kwestia ta co do zasady, w ocenie Sądu, została przesądzona prawomocnym wyrokiem warunkowo umarzającym wobec I. W. postępowanie karne w sprawie VIII K 1041/14 Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu. W wyroku tym sąd stwierdził, że I. W. dopuściła się popełnienia czynu zarzucanego jej w akcie oskarżenia, kwalifikując ten czyn jako występki z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz uznając, że wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne.

Jak stanowi art. 11 zd. 1 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jakkolwiek w orzecznictwie przyjmuje się, że wyrok karny umarzający postępowanie karne nie jest wprawdzie wiążący dla sądu cywilnego, ale nie pozostaje bez znaczenia dla postępowania dowodowego w postępowaniu cywilnym, gdyż podlega rozważeniu na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. (zob. wyrok SN z dnia 18 kwietnia 1978 r., IV PR 90/78, LEX nr 8096; uchwała sądu siedmiu sędziów SN z dnia 22 października 1974 r., III PZP 20/74, OSNCP 1975, nr 2, poz. 17; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 stycznia 2016 r., VI ACa 351/15, LEX nr 2026217), to nie sposób z tezą taką się zgodzić. Zgodnie bowiem z art. 336 § 1 i 2 k.p.k. jeżeli spełnione są przesłanki uzasadniające warunkowe umorzenie postępowania, prokurator może zamiast aktu oskarżenia sporządzić i skierować do sądu wnioski o takie umorzenie; do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy art. 332 § 1 pkt 1, 2, 4 i 5, a uzasadnienie wniosku można ograniczyć do wskazania dowodów świadczących o tym, że wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, a ponadto okoliczności przemawiających za warunkowym umorzeniem. Z kolei w art. 66 § 1 k.k. ustawodawca zastrzegł, że sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa. Z przytoczonych przepisów wynika jednoznacznie, że warunkiem warunkowego umorzenia postępowania karnego jest wina sprawcy oraz to, że okoliczności popełnienia czynu zabronionego nie budzą wątpliwości, która nie budzi wątpliwości. Również z treści samego wyroku ustalającego, że I. W. dopuściła się popełnienia czynu zarzucanego jej w akcie oskarżenia, kwalifikując ten czyn jako występki z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz uznania, że wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, wynika, że przesłanką warunkowego umorzenia postępowania karnego jest ustalenie wszystkich znamion czynu zabronionego i odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa. Ponadto z wydaniem wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne wiążą się konsekwencje

wskazane w art. 67 k.k. Jak zostało zaś ustalone w niniejszej sprawie, w przypadku I. W. wiązało się to z ustaleniem okresu próby i zobowiązaniem do zapłaty świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i obowiązkiem zwrotu kosztów procesu. Kolejnym argumentem przemawiającym za zrównaniem na tle art. 11 k.p.c. prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie z prawomocnym wyrokiem skazującym jest niekonsekwencja ustawodawcy, który na gruncie art. 11 k.p.c. dla związania sądu cywilnego poczynionymi w postępowaniu karnym ustaleniami uznaje wyłącznie prawomocny wyrok skazujący, podczas gdy np. na gruncie omawianej w niniejszej sprawie ustawy o odpowiedzialność podmiotów zbiorowych (...) przesądza o odpowiedzialności podmiotu zbiorowego (więc o czymś więcej niż o ustaleniach), jeżeli fakt popełnienia czynu zabronionego przez osobę działającą w imieniu podmiotu zbiorowego został potwierdzony prawomocnym wyrokiem skazującym tę osobę, wyrokiem warunkowo umarzającym wobec niej postępowanie karne albo postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe, orzeczeniem o udzielenie tej osobie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności albo orzeczeniem sądu o umorzeniu przeciwko niej postępowania z powodu okoliczności wyłączającej ukaranie sprawcy.

Z tych względów, w ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, należy uznać, że wyrok karny warunkowo umarzający postępowanie, jest de facto wyrokiem skazującym. I jako takiego jego ustalenia wiążą sąd w postępowaniu cywilnym.

Mając na względzie, że zgodnie z art. 11 k.p.c. zakres związania prawomocnych wyroków skazujących dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (por. wyr. SN z 2.2. (...), II CSK 330/11, L.), Sąd w niniejszej sprawie związany był ustaleniami faktycznymi co do tego, że I. W. w okresie od 10 lutego 2010 r. do 5 kwietnia 2012 r., pełniąc funkcję Prezesa Zarządu H. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dokonała bez uprawnienia rozpowszechnienia Polskich Norm, które korzystają z ochrony jak utwory literackie i co do których autorskie prawa majątkowe przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu, w ten sposób, że:

- w okresie od 29 sierpnia 2011 r. do 5 kwietnia 2012 r. zbyła na rzecz P. S. sp. j. 109 Polskich Norm za kwotę 6.961,80 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości 712,60 zł netto;
- w okresie od 10 lutego 2010 r. do 23 grudnia 2010 r. zbyła na rzecz (...) S.A. 89 Polskich Norm za kwotę 8.445,52 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości co najmniej 323,18 zł netto;
- w okresie od 10 lutego 2010 r. do 23 grudnia 2010 r. zbyła na rzecz (...) S.A. co najmniej 360 Polskich Norm za kwotę 36.649,30 zł netto uzyskując z tego tytułu korzyść majątkową w wysokości co najmniej 2.105,87 zł netto.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że okoliczności czy doszło do naruszenia autorskich praw majątkowych nie kwestionowała pozwana spółka, a interwenientka uboczna nie kwestionując ustaleń faktycznych, które były podstawą wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wobec niej, podniosła jedynie okoliczność nie badaną w toku procesu karnego tj. zarzut wyczerpania praw wywiedziony z treści art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p.

Niemniej jednak, Sąd również na podstawie dowodów przeprowadzonych w niniejszej sprawie cywilnej dokonał ustaleń faktycznych prowadzących do wniosku, że I. W. w okresie od 10 lutego 2010 r. do 5 kwietnia 2012 r., pełniąc funkcję Prezesa Zarządu H. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., dokonała bez uprawnienia rozpowszechnienia Polskich Norm, co do których autorskie prawa majątkowe przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu, w tym w okresie od 29 sierpnia 2011 r. do 5 kwietnia 2012 r. zbyła na rzecz P. S. sp. j. 109 Polskich Norm za kwotę 6.961,80 zł netto uzyskując z tego tytułu na rzecz spółki korzyść majątkową w wysokości 712,60 zł netto.

O tym, że H. (...) spółka z o.o., reprezentowana przez I. W., dokonała bez uprawnienia rozpowszechnienia Polskich Norm poprzez ich udostępnianie publicznie świadczy ustalona w sprawie okoliczność, że spółka zbywała nabyte od (...) Polskie Normy innym podmiotom po tym, gdy z dniem 31 grudnia 2009 r. wygasło porozumienie z dnia 28 lipca 2003 r. uprawniające H. (...) spółka z o.o. do dystrybucji PN. Skutek w postaci wygaśnięcia uprawnień był I. W. reprezentującej spółkę znany, skoro po otrzymaniu pisma z dnia 8 lipca 2009 r. wypowiedającego porozumienie z (...)

ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2009 r., w dniu 14 lipca 2009 r. rozmawiała bez powodzenia z prezesem (...) na temat przedłużenia działalności Punktu Informacyjnego Normalizacyjnego, następnie pismem z dnia 4 listopada 2009 r. została poinformowana przez Prezesa (...) z jakich powodów odmówiono przedłużenia umowy o współpracy w zakresie sprzedaży PN spółce, a w 2010 r. spółka rozliczyła się z (...) ze współpracy w związku z wygaśnięciem uprawnień do dystrybucji PN. Okoliczności faktyczne dotyczące uzyskanych korzyści w związku z nieuprawnioną sprzedażą PN na rzecz P. S. s.j. i wynagrodzeniem uzyskanym przez powoda w związku ze sprzedażą norm na rzecz P. S. sp. j., (...) S.A. i (...) S.A. zostały natomiast ustalone na podstawie protokołów z zeznań świadków i dokumentów w postaci zestawienia sprzedaży i faktur.

Natomiast nie zostało wykazane w sprawie twierdzenie powoda, że pozwana naruszała autorskie prawa majątkowe również poprzez rozpowszechnianie zwielokrotnionych egzemplarzy utworu wytwarzanych w określonych technikach. W sprawie zostało ustalone, że pozwana odsprzedawała wyłącznie nabyte egzemplarze Polskich Norm w postaci papierowej (wydrukowanej), opatrzonej hologramem i nie multiplikowała ich.

Dokonując sprzedaży PN po wygaśnięciu uprawnienia do ich dystrybucji poprzedniczka prawna pozwanej naruszyła majątkowe prawa autorskie przysługujące (...) do zbywanych na rzecz P. S. sp. j., (...) S.A. i (...) S.A. Polskich Norm.

Za nietrafny Sąd uznał zarzut interwenientki ubocznej tzw. wyczerpania praw, wywiedziony z treści art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p.

Zgodnie z tym przepisem wprowadzenie do obrotu oryginału albo egzemplarza utworu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego wyczerpuje prawo do zezwalania na dalszy obrót takim egzemplarzem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem jego najmu lub użyczenia.

Celem tego przepisu jest wyłączenie sytuacji, w której po wprowadzeniu do obrotu egzemplarza utworu chronionego prawem autorskim uprawniony z tytułu autorskich praw majątkowych mógłby zakazać dalszego obrotu egzemplarzami, nawet gdyby obrót ten miał w pozostałym zakresie charakter legalny. W konsekwencji, na podstawie art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p., dalszy obrót pozyskanym legalnie egzemplarzem utworu jest co do zasady możliwy (por. Art. 51 Prawo autorskie red. Ślęzak 2017, wyd. 1/Załucki teza I.2, Legalis). W sytuacji, gdy uprawniony przenosi własność danego egzemplarza dzieła na inną osobę, traci on moc decyzyjną nad ewentualną dalszą odsprzedażą dzieła. Czynność pierwszego wprowadzenia dzieła do obrotu powoduje zatem wygaśnięcie prawa uprawnionego do decydowania o dalszym wprowadzaniu do obrotu (por. W. Wróbel, Wyczerpanie własności intelektualnej, w: Prawo własności intelektualnej. Repetytorium, red. M. Załucki, Warszawa 2010, s. 177 i n.).

W orzecnictwie podkreśla się, że prawo wprowadzania do obrotu odnosi się zawsze do egzemplarza utworu, a więc dotyczy utworów utrwalonych na materialnych nośnikach (por. wyrok SA w Warszawie z 30.6.2011 r., VI ACA 1160/10, niepubl.). Po wprowadzeniu do obrotu konkretnego nośnika dzieła jego dalszy los nie jest poddany kontroli ze strony podmiotu uprawnionego i kolejne przenoszenia prawa własności oznaczonego nośnika utworu nie stanowią naruszenia praw autorskich. Wyczerpanie prawa jest uzasadniane tym, że podmiot uprawniony, wprowadzając konkretny egzemplarz utworu do obrotu, otrzymał z tego tytułu wynagrodzenie, a więc nie byłoby uzasadnione ponowne jego pobieranie przy przenoszeniu prawa własności nośnika na kolejny podmiot (por. Art. 51 Prawo autorskie red. Ferenc-Szydełko 2016, wyd. 3/Szyjewska-Bagińska, teza 3, Legalis).

W judykaturze wskazuje się, że przesłanką wyczerpania prawa jest wprowadzenie do obrotu oryginału utworu bądź egzemplarza utworu na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego, przy czym wprowadzenie do obrotu, by powodowało wyczerpanie, musi nastąpić przez uprawnionego lub za jego zgodą, co nie wynika wprost z art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p., ale z art. art. 6 ust. 1 pkt 6 u.p.a.p.p., zgodnie z którym wprowadzeniem utworu do obrotu jest publiczne udostępnienie jego oryginału albo egzemplarza drogą przeniesienia ich własności dokonanego przez uprawnionego lub za jego zgodą (por. Art. 51 Prawo autorskie red. Ślęzak 2017, wyd. 1/Załucki, teza III, Legalis). W niniejszej sprawie, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, nie budzi wątpliwości, że egzemplarze Polskich Norm przekazywanych przez (...) na rzecz H. (...) spółka z o.o., następnie zbywanych innym podmiotom, były udostępniane H. (...) spółka z

o.o. za zgodą (...), skoro do przeniesienia ich własności dochodziło na podstawie umowy sprzedaży zawartej między H. (...) spółka z o.o. a (...).

W sprawie zostało ustalone, że poprzedniczka prawna pozwanej sprzedawała na rzecz podmiotów trzecich wyłącznie te same wydrukowane (papierowe) egzemplarze Polskich Norm, które uprzednio nabyła od powoda i nie dokonywała kopiowania ani zwielokrotniania w inny sposób kupionych od powoda Polskich Norm. Miało to skutkować, w ocenie interwenientki ubocznej, wyczerpaniem prawa powoda do zezwolenia na dalszy obrót tymi egzemplarzami na terytorium RP i w konsekwencji uprawnieniem pozwanej do dalszej odsprzedaży nabytych od powoda Polskich Norm, skoro skutku w postaci wyczerpania prawa przewidzianego w art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p. nie wyłącza żaden inny przepis i jest on niezależny od wygaśnięcia z dniem 31 grudnia 2009 r. porozumienia, na co powołuje się powód.

Z powyższym stanowiskiem nie można się zgodzić. Tak jak nie można się zgodzić ze stanowiskiem powoda, że wyczerpanie prawa jest wyłączone wobec treści art. 17 u.p.a.p.p. w związku z art. 5 ust. 5 ustawy o normalizacji.

Zgodnie z art. 17 u.p.a.p.p., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Ustawa zaś stanowi inaczej właśnie w art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p. Stąd wywody powoda, że odsprzedaż egzemplarzy Polskich Norm mieści się w sferze wyłączności autorskich praw majątkowych, a w konsekwencji, pozwana nie legitymuje się żadnym z tych tytułów, co uzasadnia stanowisko o bezprawnym obrocie egzemplarzami Polskich Norm, nie miały znaczenia. Zresztą sam powód w piśmie procesowym z dnia 16 maja 2018 r. stwierdził, że regulacja wyczerpania prawa z art. 50 ust. 3 u.p.a.p.p. wprowadza wyjątek względem sfery wyłączności przysługującej podmiotowi praw autorskich.

W ocenie Sądu zasadnicze znaczenie ma w omawianej sprawie art. 49 ust. 1 u.p.a.p.p., zgodnie z którym, jeżeli w umowie nie określono sposobu korzystania z utworu, powinien on być zgodny z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami.

W czasie, gdy strony były związane porozumieniem z dnia 28 lipca 2003 r. H. C. Centrum (...) miało uprawnienia m.in. do prowadzenia kompletnego zbioru Polskich Norm, jego aktualizacji i uzupełniania na bieżąco o nowe normy, udostępniania zainteresowanym podmiotom gromadzonych Polskich Norm i innych produktów normalizacyjnych na miejscu w czytelnicy, sprzedaży Polskich Norm i innych krajowych produktów normalizacyjnych na zasadach określonych w aktualnie obowiązujących ogólnych warunkach sprzedaży Polskich Norm i innych krajowych produktów normalizacyjnych przez Punkty Informacji Normalizacyjnej stanowiących załącznik do porozumienia.

Po wypowiedzeniu powyższego porozumienia, ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2009 r., (...) i H. (...) spółka z o.o. nie wiązała już żadna umowa ustalająca pola eksploatacji Polskich Norm nabywanych od (...). Po tej dacie, jak zostało ustalone w sprawie, spółka utraciła uprawnienia do odsprzedawania Polskich Norm. Z datą rozwiązania porozumienia z dnia 29 lipca 2003 r. zakupione przez spółkę (...) mogły być użytkowane tylko w zakresie objętym licencją przekazaną spółce wraz z zakupionym produktem, a wszelkie inne ich wykorzystanie, zwłaszcza w celach handlowych było niedozwolone, dotyczyło to w szczególności jakiegokolwiek udostępniania, odsprzedaży, wynajmu, dzierżawy lub bezpłatnej dystrybucji osobom trzecim. Treść licencji została ustalona w sprawie pośrednio tj. na podstawie pisma Prezesa (...) z dnia 14 sierpnia 2013 r. (k. 123-124).

W razie kwestionowania treści licencji należy zwrócić uwagę, że art. 49 ust. 1 u.p.a.p.p. odwołuje się do zgodności sposobu korzystania z utworu z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami. Przedmiotem ochrony praw autorskich w niniejszej sprawie są utwory o specyficznym charakterze. Zgodnie z art. 2 pkt 4 ustawy o normalizacji, gdy w ustawie jest mowa o normie - rozumie się przez to dokument przyjęty na zasadzie konsensu i zatwierdzony przez upoważnioną jednostkę organizacyjną, ustalający - do powszechnego i wielokrotnego stosowania - zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników i zmierzający do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie. Zgodnie z art. 11 pkt 2 ustawy o normalizacji, do zadań P. N. należy organizowanie i prowadzenie normalizacji krajowej zgodnie z potrzebami kraju, w tym organizowanie i nadzorowanie działań związanych z opracowywaniem i rozpowszechnianiem Polskich Norm i

innych dokumentów normalizacyjnych. Wynika z tego, że wyłącznie (...) i działające na pochodzącej od niego licencji Punkty Informacji Normalizacyjnej mogą rozpowszechniać Polskie Normy. Inny obrót zaprzeczałby celowi ustawy o normalizacji. Dlatego, w ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, przeniesienie prawa do Polskiej Normy na rzecz (...) i następnie na nabywcę normy nie stanowi wprowadzenia do obrotu publicznego i tym samym nie prowadzi do tzw. wyczerpania prawa.

Należy również wskazać na niekonsekwencję interwenientki ubocznej podnoszącej zarzut z art. 51 ust. 3 u.p.a.p.p., która dzieląc stanowisko i zarzuty pozwanej z jednej strony twierdzi, że nie doszło do wprowadzenia PN do obrotu, a „udostępnienie” nie miało charakteru publicznego, a z drugiej twierdzi, że wobec wprowadzenia do obrotu danego egzemplarza (które z zasady musi być publiczne) doszło do wyczerpania prawa.

Uznając zatem, że doszło do naruszenia praw autorskich powoda Sąd przeszedł do dalszej oceny zasadności roszczenia w świetle przesłanek z art. 79 ust. 1 u.p.a.p.p.

Powód domagając się naprawienia wyrządzonej szkody i wydania uzyskanych korzyści wywodził swoje roszczenia z art. 79 ust. 1 pkt 3 i 4 u.p.a.p.p, zgodnie z którym uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa naprawienia 3) wyrządzonej szkody: a) na zasadach ogólnych albo b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu oraz 4) wydania uzyskanych korzyści.

Art. 79 u.p.a.p.p. został istotnie zmieniony ustawą z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 99, poz. 662) celem dostosowania prawa polskiego do wymogów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/48/WE z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz. UE L Nr 157, s. 45). Implementacja dyrektywy 2004/48/WE do porządków krajowych państw UE miała doprowadzić do ustanowienia zbliżonego poziomu ochrony praw własności intelektualnej we wszystkich państwach członkowskich.

W pkt 26 preambuły dyrektywy zapisano, że „W celu naprawy szkody, jaką właściciel prawa poniósł w wyniku naruszenia, którego dopuścił się naruszający wiedząc, że wchodząc w tę działalność dopuszcza się naruszenia, lub istnieją rozsądne podstawy domniemania, że wiedział o możliwości powstania takiego naruszenia, suma odszkodowań przyznanych właścicielowi praw powinna uwzględniać wszystkie właściwe aspekty, takie jak utrata przez właściciela dochodów lub nieuczciwy zysk uzyskany przez naruszającego oraz, gdzie właściwe, wszelki uszczerbek moralny, które posiadacz praw poniósł. Jako alternatywa, tam np., gdzie ustalenie sumy poniesionego uszczerbku byłoby trudne, sumę odszkodowań można oprzeć na elementach takich, jak opłaty licencyjne, honoraria autorskie lub opłaty, jakie byłyby należne, gdyby naruszający poprosił o zgodę na wykorzystanie wchodzących w grę praw własności intelektualnej. Nie jest celem wprowadzenie obowiązku zastosowania odszkodowań o charakterze kary, ale dopuszczenie rekompensaty opartej na obiektywnym kryterium przy uwzględnieniu wydatków poniesionych przez właściciela praw, takich jak koszty identyfikacji i badań.”

Zgodnie z art. 2 ust. 1 Dyrektywy 2004/48/WE, bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane w prawie wspólnotowym lub krajowym w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw większe korzyści, przewidziane niniejszą dyrektywą procedury i środki naprawcze stosuje się, zgodnie z art. 3, do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w prawie wspólnotowym i/lub prawie wewnętrznym zainteresowanego Państwa Członkowskiego.

Jak stanowi art. 3 Dyrektywy 2004/48/WE, Państwa Członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze niezbędne do stosowania praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień (ust. 1); powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec

tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem (ust. 2).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 Dyrektywy 2004/48/WE Państwa Członkowskie zapewniają, że na wniosek poszkodowanej strony właściwe organy sądowe nakazują naruszającemu, który świadomie lub mając rozsądne podstawy do posiadania takiej wiedzy zaangażował się w naruszającą działalność, wypłacenie podmiotowi uprawnionemu odszkodowań odpowiednich do rzeczywistego uszczerbku, jaki ten poniósł w wyniku naruszenia. Ustanawiając wysokość odszkodowań, organy sądowe:

a) biorą pod uwagę wszystkie właściwe aspekty, także poniesione przez poszkodowaną stronę negatywne skutki gospodarcze z utraconymi zyskami włącznie, wszelkie nieuczciwe zyski uzyskane przez naruszającego oraz, we właściwych przypadkach, elementy inne niż czynniki ekonomiczne, w rodzaju np. uszczerbku moralnego, jaki naruszenie spowodowało dla właściciela praw;

lub

b) jako alternatywa dla lit. a) mogą one, we właściwych przypadkach, ustanowić odszkodowania ryczałtowe na podstawie elementów takich, jak przynajmniej suma opłat licencyjnych, honorariów autorskich lub opłat należnych w razie poproszenia przez naruszającego o zgodę na wykorzystywanie praw własności intelektualnej, o którą chodzi.

W piśmiennictwie krytycznie odniesiono się do sposobu implementacji do polskiego porządku prawnego postanowień tej dyrektywy zwracając uwagę, że krajowe ujęcie znacząco odbiega od regulacji unijnej, gdyż przyjęte przez polskiego prawodawcę rozwiązanie należy kwalifikować jako zbyt surowe, znacznie wykraczające poza wymagania ustanowione w dyrektywie 2004/48/WE. Pozwala ono na stosowanie swego rodzaju "kary cywilnej", co narusza przyjęte w polskim systemie prawnym zasady odpowiedzialności odszkodowawczej (por. S. Sołtysiński, A. Nowicka, Uwagi o projekcie ustawy, s. 1070). W judykaturze prezentowany jest pogląd, że jedynie odwołanie do ogólnych zasad odpowiedzialności stanowi właściwą implementację do porządku krajowego postanowień art. 13 ust. 1 lit. a dyrektywy 2004/48/WE, albowiem wskazuje na cywilistyczny charakter tego roszczenia, umacniając związek między prawem cywilnym a ustawami szczególnymi z zakresu własności intelektualnej (A. Tischner, T. Targosz, Dostosowanie polskiego prawa, s. 92).

Art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. sygn. akt SK 32/14 (Dz.U. poz. 932) utracił w części moc z dniem 1 lipca 2015 r. w związku z tym, że TK orzekł, iż "w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej – w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej."

Utrata mocy obowiązującej art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. w zakresie przewidującym naprawienie szkody przez zasądzenie trzykrotności stosownego wynagrodzenia nie spowodowała utraty tej mocy w pozostałym zakresie, a zatem w tej części, w jakiej przewiduje on obowiązek zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia (por. wyrok SA w Krakowie z 17.12.2015 r., I ACa 1251/15, Legalis; por. wyr. SA w Łodzi z 27.7.2015 r., I ACa 110/15, Legalis). Trybunał Konstytucyjny bowiem, związany granicami skargi konstytucyjnej, nie orzekał w powyższej sprawie w przedmiocie zgodności z Konstytucją tych przepisów u.p.a.p.p., które przewidują możliwość żądania przez uprawnionego dwukrotności stosowanego wynagrodzenia.

Przechodząc do merytorycznej oceny roszczenia z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. wskazać należy, że zryczałtowany model odszkodowania charakteryzuje to, że obowiązek jego zapłaty nie jest powiązany z wystąpieniem szkody po stronie uprawnionego. Dla ustalenia obowiązku odszkodowawczego znaczenie ma jedynie wykazanie faktu naruszenia przysługujących uprawnionemu autorskich praw majątkowych. Wynika to z intencji stworzenia uproszczonego, a więc łatwiejszego i szybszego uzyskania ochrony i rekompensaty (Art. 79 Prawo autorskie red. Ślęzak 2017, wyd. 1/

Jankowska, Legalis, teza II.3 i powołane tam wyrok SN z 8.3.2012 r., V CSK 102/11, Legalis; wyrok SN z 21.10.2011 r., IV CSK 133/11, OSNC 2012, Nr 5 poz. 62). Zgodnie z poglądem, przyjętym w literaturze i w orzecznictwie, podstawą ustalenia tego odszkodowania jest wynagrodzenie, które przysługiwałoby uprawnionemu, gdyby osoba naruszająca jego prawa zawarła z nim umowę o korzystanie z dzieła w zakresie dokonanego naruszenia, w chwili dochodzenia naprawienia szkody (por. wyrok SN: z 25.3.2004 r., III CK 90/03, OSNC 2005, Nr 4, poz. 66; z 29.11.2006 r., II CSK 245/06, Legalis; z 9.10.2014 r., I CSK 563/13, Legalis; z 8.2.2012 r., V CSK 56/11, Legalis).

W przedmiocie zgodności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. z przepisami dyrektywy 2004/48/WE nabrał wątpliwości Sąd Najwyższy, który postanowieniem z dnia 15 maja 2015 r. zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prawnym o treści „ Czy art. 13 dyrektywy 2004/48 WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania prawa własności intelektualnej (Dz.Urz. UE.L. 2004, nr 157.45), może być interpretowany w ten sposób, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone może żądać naprawienia wyrządzonej mu szkody na zasadach ogólnych, albo bez konieczności wykazywania szkody i związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem naruszającym jego prawa a szkodą domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku zawinionego naruszenia - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, skoro art. 13 dyrektywy 2004/48 przewiduje, że o odszkodowaniu decyduje sąd, który bierze pod uwagę okoliczności wymienione w art. 13 ust. 1 pkt a, a tylko alternatywnie w niektórych przypadkach może ustanowić odszkodowanie ryczałtowe, uwzględniając elementy wymienione w art. 13 ust. 1 pkt b dyrektywy? Czy przyznanie, na żądanie strony, określonego z góry odszkodowania ryczałtowego, które stanowi dwukrotność lub trzykrotność stosownego wynagrodzenia jest dopuszczalne na podstawie art. 13 dyrektywy, zważywszy, że w pkt 26 jej preambuły przewiduje się, iż celem dyrektywy nie jest wprowadzenie odszkodowań o charakterze kary?”.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej udzielając odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Najwyższego, wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017 r., w sprawie C-367/15, orzekł, że artykuł 13 badanej dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, zgodnie z którym uprawniony, którego prawo własności intelektualnej zostało naruszone, może zażądać od osoby, która naruszyła to prawo, albo odszkodowania za poniesioną przez niego szkodę, przy uwzględnieniu wszystkich właściwych aspektów danej sprawy albo, bez wykazywania przez tego uprawnionego rzeczywistej szkody, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu.

W uzasadnieniu wyroku TSUE stwierdził m.in., że: „ celem dyrektywy 2004/48, jak wynika z jej motywu 3, jest skuteczne stosowanie w Unii Europejskiej prawa materialnego w zakresie własności intelektualnej. Tak więc art. 3 ust. 2 teź dyrektywy stanowi między innymi, że środki, procedury i środki naprawcze przewidziane przez państwa członkowskie powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające - pkt 21; dyrektywa 2004/48 wprowadza minimalne standardy dotyczące poszanowania praw własności intelektualnej i nie zakazuje państwom członkowskim ustanowienia środków umożliwiających silniejszą ochronę (zob. wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Hansson, C#481/14, EU:C:2016:419, pkt 36, 40) – pkt 23; artykuł 13 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2004/48 należy zatem interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, przewidującemu, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej – pkt 25; tej wykładni nie może, po pierwsze, podważyć fakt, że odszkodowanie obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej nie jest dokładnie proporcjonalne do rzeczywiście poniesionej przez poszkodowaną stronę szkody. Taka cecha jest bowiem nieodłącznym aspektem każdego odszkodowania ryczałtowego, na wzór tego które jest przewidziane wyraźnie w art. 13 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2004/48 – pkt 26; dyrektywa 2004/48 nie przewiduje obowiązku zastosowania przez państwa członkowskie tak zwanych odszkodowań „o charakterze kary”, nie może być interpretowany jako zakaz wprowadzenia tego rodzaju środka – pkt 28; zwykła zapłata hipotetycznej opłaty licencyjnej w wypadku naruszenia prawa własności intelektualnej nie może sama zapewniać odszkodowania za całość

rzeczywiście poniesionej szkody, biorąc pod uwagę fakt, że zapłata tej należności nie zapewnia sama w sobie ani zwrotu ewentualnych wydatków związanych z badaniem i identyfikacją możliwych aktów naruszenia, o których mowa w motywie 26 dyrektywy 2004/48, ani zadośćuczynienia za możliwą doznaną krzywdę (zob. w tym ostatnim względzie wyrok z dnia 17 marca 2016 r., Liffers, C#99/15, EU:C:2016:173, pkt 26), ani też zapłaty odsetek za należne kwoty. – pkt 30.”

W pkt 31 uzasadnienia wyroku TSUE zastrzegł, że „nie można z pewnością wykluczyć, że w wyjątkowych wypadkach odszkodowanie za szkodę obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej mogłoby na tyle wyraźnie i znacząco wykroczać poza rzeczywiście poniesioną szkodę, że tego rodzaju żądanie stanowiłoby zakazane w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/48 nadużycie prawa. Z uwag sformułowanych przez rząd polski w trakcie rozprawy wynika jednak, że zgodnie z mającym zastosowanie w postępowaniu głównym uregulowaniem sąd polski nie jest w takim wypadku związany żądaniem uprawnionego, którego prawo zostało naruszone”.

W uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie, na tle której pytanie prawne, na które odpowiadał TSUE, zostało do niego skierowane (wyrok SN z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 41/14, Legalis numer 1715439), dokonując tzw. prokonstytucyjnej wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3b ustawy, Sąd Najwyższy doszedł finalnie do wniosku, na tle okoliczności sprawy V CSK 41/14, że poprzez zapis dopuszczający stawkę podwójną należy rozumieć jednak stawkę pojedynczą. Sąd Najwyższy w sprawie tej stwierdził, że „Dokonując wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 880), z uwzględnieniem tego, co wynika z przepisów Konstytucji, należy uznać, iż odszkodowanie w wysokości dwukrotności należnej uprawnionemu opłaty stanowi nieproporcjonalną sankcję, która może prowadzić do naruszenia zasady sprawiedliwości społecznej, równej ochrony praw majątkowych, którą gwarantuje Konstytucja i jest ona nadmierna w stosunku do celu, jakim jest należyte zabezpieczenie twórców przed naruszeniem ich praw majątkowych.”. Sąd Najwyższy odwołując się do pkt 31 uzasadnienia wyroku TSUE z dnia 25 stycznia 2017 r. i okoliczności faktycznych rozpoznawanej sprawy uznał, że w sprawie zachodzi sytuacja wskazana w pkt 31 wyroku TSUE i że jest to wyjątkowy wypadek, kiedy odszkodowanie za szkodę, obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej, wyraźnie i znacząco wykrocza poza rzeczywiście poniesioną szkodę. Sąd Najwyższy wskazał, że TSUE uznał, że w takiej sytuacji polski sąd nie jest związany żądaniem powoda przyznania mu wynagrodzenia w postaci zryczałtowanej, czyli dwukrotności należnego wynagrodzenia, gdyż prowadziłoby to do nadużycia prawa, jakie gwarantuje mu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. interpretowany w zgodzie z prawem unijnym.

Po powyższych wyrokach TK z dnia 23 czerwca 2015 r., TSUE z dnia 25 stycznia 2017 r. i Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2017 r. w polskim orzecznictwie pojawiły się rozbieżności.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 16 lutego 2017 r. (I CSK 100/16, Legalis numer 1618219) Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. nie wprowadza niedopuszczalnego odszkodowania o charakterze karnym ani nie narusza ogólnych zasad odpowiedzialności odszkodowawczej, gdyż w wypadku odszkodowania ryczałtowego nie jest możliwe proporcjonalne uwzględnienie wysokości rzeczywistej szkody.

W wyroku z dnia 24 maja 2017 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie (I ACa 197/17, Legalis numer 1673997) uznał, że „W zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej - w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.” oraz, że „Brak podstaw do automatycznego przyjęcia, iż co do zasady niedopuszczalnym i sprzecznym z Konstytucją jest rozwiązanie prawne, które uprawnia osobę, której prawa autorskie zostały naruszone deliktem do żądania odszkodowania za wyrządzoną jej szkodę w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu.”.

W wyroku z dnia 29 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie (VI ACa 600/16, Legalis numer 1712764) orzekł, że „Z uwagi na niezgodność z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stosowanie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.) w wypadku zawinionego lub niezawinionego naruszenia praw autorskich zarówno w zakresie trzykrotności, jak i dwukrotności stosownego wynagrodzenia jest wyłączone. Uprawnieni mogą jednak nadal korzystać z szerokiego katalogu pozostałych roszczeń ujętych w art. 79 powyższej ustawy, w tym - dochodzić naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych.”.

W wyroku z dnia 15 listopada 2017 r. (I ACa 1396/17, Legalis numer 1760339) Sąd Apelacyjny w Łodzi uznał, że „Po dokonaniu oceny tej regulacji przez Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie C-367/15 i w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie I CSK 100/16 należy uznać, że uprawniony, którego prawo własności intelektualnej zostało naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła to prawo, albo odszkodowania za poniesioną szkodę, przy uwzględnieniu wszystkich właściwych aspektów danej sprawy, albo, bez wykazywania przez tego uprawnionego rzeczywistej szkody, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu była zgodność art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b PrAut z prawem europejskim, pośrednio z prawem międzynarodowym. Jej pozytywny wynik oznacza, że wskazany przepis może być podstawą prawną zasądzenia odszkodowań w wysokości podwójnego stosownego wynagrodzenia tylko w oparciu o przesłankę bezprawności.”.

W wyroku z dnia 7 grudnia 2017 r., wydanym w sprawie V CSK 145/17 (Legalis numer 1733705, OSP 2018/11/111), Sąd Najwyższy przyjął stanowisko przeciwne niż w wyroku z dnia 10 listopada 2017 r. poprzez uznanie, że wskazana w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. stawka podwójna nie może być jednak zastąpiona pojedynczą. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy odwołując się do wyroku TSUE z dnia 25 stycznia 2017 r. i wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. stwierdził, że „(...) przyjęcie, że możliwość dochodzenia ryczałtowego odszkodowania na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b PrAut jest ograniczona do wartości jednokrotnego odpowiedniego wynagrodzenia (np. opłaty licencyjnej), oznaczałoby nie tylko brak uzyskania przez poszkodowanego pełnej rekompensaty szkody, ale stawiałoby w lepszej sytuacji prawnej sprawców naruszeń cudzych praw autorskich w stosunku do tych osób, które korzystają legalnie z twórczości autorskiej innych. W okolicznościach niniejszej sprawy oznaczałoby to, że przez wiele lat można by korzystać bezprawnie z cudzych praw autorskich, przy czym osoby nieuczciwe mogłyby liczyć, że to się w ogóle uda i nie poniosą żadnych konsekwencji, a jeśli już tak się nie stanie, to sankcją jest obowiązek zapłaty wyłącznie takiej należności, jaka wynikałaby dla sprawcy szkody z pierwotnej opłaty, i ewentualnie kosztów postępowania. Jak słusznie podnosi się, takie rozstrzygnięcie o istocie opłaty ryczałtowej oznaczałoby wobec korzystających z cudzych praw autorskich nieopłacalność zawierania przez nich umów licencyjnych. Biorąc nadto pod uwagę trudności dowodowe, jakie towarzyszą zawsze sprawom o ochronę praw autorskich, oczywisty staje się powrót do sytuacji, która poprzedzała obecne przepisy, czyniąc iluzoryczną ochronę majątkowych praw autorskich, oczywiście sprzecznie z powołaną dyrektywą europejską 2004/48/WE. (...) Danie możliwości ryczałtowego określenia wynagrodzenia upraszcza dochodzenie naprawienia szkody, spełnia także funkcje prewencyjne odpowiedzialności odszkodowawczej i chroni uprawnionego we właściwym zakresie. Dwukrotność stosownego wynagrodzenia odpowiada w tej sytuacji poczuciu sprawiedliwości, a uznane za dopuszczalne przez orzecznictwo wewnętrzne sądów i Trybunał Konstytucyjny oraz przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jako wynik porównania polskich rozwiązań normatywnych z prawem Unii Europejskiej znajduje aprobatę również w rozpoznawanej sprawie.”.

W wyroku z dnia 19 stycznia 2018 r. (I AGa 25/18, Legalis numer 1732925) Sąd Apelacyjny w Białymstoku stwierdził, że „Przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.) wykładany prokonstytucyjnie uzasadnia przyznanie uprawnionemu jednokrotnej opłaty, którą by uzyskał, gdyby z jego prawa korzystano legalnie.”.

W wyroku z dnia 25 kwietnia 2018 r. (V ACa 50/17 Legalis Numer 1809629)

Sąd Apelacyjny w Warszawie dostrzegając rozbieżność w stanowiskach Sądu Najwyższego w sprawach V CSK 41/14 i V CSK 145/17, przy ocenie stanu faktycznego sprawy rozpoznawanej w związku z apelacją, dokonując we własnym zakresie wykładni powołanego przepisu, uznał, że zasądzenie przez sąd I instancji stawki w podwójnej jej wysokości, wprost przewidzianej w tym przepisie, nie stanowiło jego naruszenia, a ponadto, że dochodzenie tego świadczenia w tej wysokości nie mogło zostać uznane za nadużycie przez stronę powodową prawa wynikającego z art. 105 w zw. z art. 79 ust. 1 pkt 3b ustawy.

W wyroku z dnia 20 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie V ACa 18/17 (Legalis numer 1805059) stwierdził, że „Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2017 r., V CSK 145/17, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r., SK 32/14, oraz wyroku Trybunału Sprawiedliwości Europejskiej z dnia 25 stycznia 2017 r., C-367/15, naprawienie szkody na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 880) następuje na zasadach ogólnych odpowiedzialności cywilnej albo przez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne z tytułu udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie utworu (Biul. SN rok 2018, nr 4, poz. 8).”.

W wyroku z dnia 2 sierpnia 2018 r. (V ACa 631/17, Legalis numer 1822139)

Sąd Apelacyjny w Warszawie nie znalazł podstaw do podzielenia wykładni zmienionego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego art. 79 ust. 1 pkt 3b, przyjętej przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 10 listopada 2007 r. w sprawie V CSK 41/14. Zdaniem SA w Warszawie z treści wyroku TSUE z dnia 25 stycznia 2017 r. „(...) wynika wprost, że art. 79 ust. 1 pkt 3b ustawy, w wersji, która została ukształtowana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 23 czerwca 2015 r., SK 32/14, nie narusza prawa wspólnotowego. W sytuacji, gdy tym wyrokiem TK za niezgodne z Konstytucją RP został uznany tylko zapis przewidujący trzykrotną stawkę, pozostała natomiast norma sankcjonująca naruszenie praw twórcy obowiązkiem zapłacenia przez zobowiązanego stawki dwukrotnej, nawet próba odwołania się do tzw. prokonstytucyjnej wykładni tego przepisu, którą Sąd Najwyższy podjął w uzasadnieniu powołanego wyroku V CSK 41/14, nie mogła uzasadniać takiej wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3b, w ramach których zapis dotyczący stawki "podwójnej" zostałyby zastąpiony zapisem przewidującym stawkę pojedynczą. Takie odczytanie treści jakiegokolwiek przepisu mówiącego o stawce wyrażonej w mnożniku, czyli arytmetycznie, nie jest uprawnione. Nie tylko bowiem narusza uznane zasady wykładni przepisów prawa, lecz również zasady arytmetyki, które są niezmiennie i nie podlegają wykładni. Mnożnika "2" nie można po prostu uznać za "1". Odmienna wykładnia powołanego przepisu musi więc zostać uznana za *contra legem*.”.

W wyroku z dnia 5 września 2018 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu (I ACa 612/17, Legalis numer 1829203) również stanął na stanowisku, że z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. nie wynika w żadnym wypadku, że utracił moc przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p., uprawniający autora do dochodzenia zryczałtowanego odszkodowania z tytułu naruszenia praw autorskich w postaci dwukrotności wynagrodzenia, które by mu się należało, gdyby udzielił on zgody na korzystanie z utworu. Powołując się na wyroki SN z dnia 16 lutego 2017 r. i z dnia 7 grudnia 2017 r. SA w Poznaniu stwierdził, że „Także po wejściu w życie wyroku TK z dnia 23 czerwca 2015 r. utrwalone jest w judykaturze stanowisko, zgodnie z którym takie uprawnienie nie tylko wynika z prawa krajowego, ale także jest w pełni zgodne z prawem europejskim, przy czym uprawniony nie musi w takim przypadku wykazywać zawinienia zobowiązanego, a jedynie bezprawność naruszenia. Taka wykładnia wydaje się zresztą oczywista i zgodna z poczuciem sprawiedliwości. W innym bowiem wypadku ochrona praw autorskich byłaby niedostateczna, czy wręcz iluzoryczna, skoro ich naruszenie w zasadzie nie wiązałoby się dla naruszcyciela z żadnym istotnym ryzykiem ekonomicznym.”.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela poglądy opowiadające się za koniecznością dokonania prokonstytucyjnej wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p.

Oczywistym jest, że na gruncie obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej o zgodności ustawy z Konstytucją może orzekać tylko Trybunał Konstytucyjny - art. 188 pkt 1 Konstytucji. Nie oznacza to, że dla potrzeb rozpoznawanej sprawy sąd nie może dokonać wykładni przepisu z uwzględnieniem standardów konstytucyjnych. W doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, że sądy mają wręcz obowiązek dokonywać prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustaw

zwykłych (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2017 r., III CZP 11/17; wyrok SN z dnia 25 lipca 2003 r., V CK 47/02; wyrok NSA z dnia 29 listopada 2016 r., I OSK 860/15).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela wykładnię dokonaną szczegółowo w uzasadnieniu powołanych wyżej wyroków Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2017 r. (V CSK41/14) i wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie 29 sierpnia 2017 r. (VI Ca 600/16). W ślad za tymi sądami przyjmuje więc, że wynikająca z art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji zasada jednakowej ochrony własności i praw majątkowych autora i naruszającego jego prawa nie jest przestrzegana, jeżeli naruszający autorskie prawa majątkowe zobowiązany jest przekazać ze swojego majątku, jako odszkodowanie, więcej niż wynosi uszczerbek w majątku twórcy utworu. Tak zaś będzie zawsze wtedy, gdy odszkodowanie jest wyższe od szkody, jakiej doznał twórca.

Rozstrzygając o zgodności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. z Konstytucją co do trzykrotności stosownego wynagrodzenia Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 czerwca 2015 r. stwierdził, że „postrzeganie twórców jako podmiotów pozbawionych dostatecznych środków finansowych i fachowej obsługi prawnej, których pozycja w sporach o naruszenie praw autorskich jest ex definitione słabsza, jest w dzisiejszych czasach nieuprawnione. W konsekwencji dotkliwość sankcji za naruszenie autorskich praw majątkowych trudno obecnie uzasadniać samą tylko koniecznością szczególnej ochrony twórców (pkt 334). (...) ustawodawca wprowadził rozwiązanie chroniące uprawnionych z tytułu autorskich praw majątkowych kosztem użytkowników tych praw, nie bacząc na niepożądane konsekwencje, jakie niesie za sobą to rozwiązanie, i nie próbując ich minimalizować (pkt 341). (...) ze względu na specyfikę autorskich praw majątkowych wprowadzanie przez ustawodawcę roszczeń związanych z naruszeniem tychże praw, które byłyby oparte na opłatach ryczałtowych i nie wymagałyby dokładnego ustalania wysokości rzeczywistej szkody, jest uzasadnione. Co więcej – tego rodzaju rozwiązania mogą zostać uznane za dopuszczalne także wówczas, gdy w praktyce wysokość roszczenia opartego na opłacie ryczałtowej będzie przewyższać wysokość poniesionej szkody. Za niedopuszczalną należy jednak uznać sytuację, w której uprawniony z tytułu autorskich praw majątkowych uzyskiwałby tak daleko idącą ochronę, że wysokość przysługującego mu roszczenia całkowicie odrywałaby się od wielkości poniesionej przez niego szkody i stanowiła jej wielokrotność” (pkt 341). (...) ingerując w stosunek zobowiązaniowy, powstały pomiędzy uprawnionym z tytułu autorskich praw majątkowych a sprawcą szkody, ustawodawca naruszył równowagę pomiędzy pozycją obu tych podmiotów i dopuścił się nieproporcjonalnej ingerencji w sferę praw majątkowych sprawcy szkody” (pkt 342)”.

Wszystkie te argumenty odnoszą się również do roszczenia o naprawienie szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie w powołanym wyroku z dnia 29 sierpnia 2017 r., które to stanowisko Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela, „Tym samym Trybunał Konstytucyjny zakwestionował nie tyle samą wysokość należnego uprawnionemu „ryczałtowego” odszkodowania (trzykrotność stosownego wynagrodzenia), ale w ogóle mechanizm, przewidujący automatyzm ustalania tego odszkodowania. (...) Trybunał uznał, że ze względu na specyfikę autorskich praw majątkowych wprowadzanie przez ustawodawcę roszczeń związanych z naruszeniem tychże praw, które byłyby oparte na opłatach ryczałtowych i nie wymagałyby dokładnego ustalania wysokości rzeczywistej szkody, jest uzasadnione. Co więcej - tego rodzaju rozwiązania mogą zostać uznane za dopuszczalne także wówczas, gdy w praktyce wysokość roszczenia opartego na opłacie ryczałtowej będzie przewyższać wysokość poniesionej szkody. Za niedopuszczalną trzeba jednak uznać sytuację, w której uprawniony z tytułu autorskich praw majątkowych uzyskiwałby tak daleko idącą ochronę, że wysokość przysługującego mu roszczenia całkowicie odrywałaby się od wielkości poniesionej przez niego szkody i stanowiła jej wielokrotność”. (...) Trybunał zwrócił też uwagę, że „uprawnionemu, którego prawa majątkowe zostały naruszone, można przyznawać różne ochronne instrumenty prawne, niemniej nie powinien on dysponować takimi instrumentami, które wskazywałyby na to, że sam ustawodawca gwarantuje nadmierną ingerencję w prawa majątkowe odpowiedzialnego ex delicto. Skoro co do zasady takim podstawowym instrumentem ochronnym jest odszkodowanie ustalone w granicach adekwatnego związku przyczynowego, to nawet wprowadzanie elementów ryczałtowości nie może prowadzić do całkowitego zagubienia proporcji pomiędzy wielkością poniesionej szkody a tymże odszkodowaniem.” Trybunał zaznaczył również,

że omawiane rozstrzygnięcie „nie prowadzi do pozbawienia uprawnionych z tytułu autorskich praw majątkowych możliwości ochrony ich praw. Nadal mogą oni bowiem korzystać z szerokiego katalogu roszczeń ujętych w art. 79 prawa autorskiego, w tym - dochodzić naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych.”.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 listopada 2017 r. dokonując prokonstytucyjnej wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. podkreślił, że „(...) szczególne uprzywilejowanie autorów w postaci możliwości żądania dwukrotności należnej im opłaty w razie, gdy korzystanie z tych praw odbywa się nielegalnie, bez wykazywania wysokości szkody, związku przyczynowego i winy jest wyjątkiem w prawie polskim. W razie pozbawienia rzeczy lub prawa naruszający odpowiada tylko za utratę tego, co by uprawniony uzyskał, gdyby korzystano z jego praw legalnie. Tak jest w przypadku właściciela lokalu, któremu osoba, która zajmuje go bez tytułu prawnego zobowiązana jest zapłacić równowartość utraconego czynszu (art. 18 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1610)). Także w razie naruszenia praw własności przemysłowej naruszciciel zobowiązany jest do zapłaty równowartości opłaty, jaką otrzymałby uprawniony gdyby korzystający z jego prawa robił to legalnie. Zgodnie z art. 287 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 776) uprawniony z wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, topografii, układów scalonych w razie naruszenia jego praw może żądać naprawienia wyrządzonej mu szkody: 1) na zasadach ogólnych albo 2) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej opłacie licencyjnej albo innego stosownego wynagrodzenia, które w chwili ich dochodzenia byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z wynalazku. W konsekwencji dokonując wykładni art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b PrAut, z uwzględnieniem tego, co wynika ze wskazanych wyżej przepisów Konstytucji, należy uznać, iż odszkodowanie w wysokości dwukrotności należnej uprawnionemu opłaty stanowi nieproporcjonalną sankcję, która może prowadzić do naruszenia zasady sprawiedliwości społecznej, równej ochrony praw majątkowych, którą gwarantuje Konstytucja i jest ona nadmierna w stosunku do celu, jakim jest należyte zabezpieczenie twórców przed naruszeniem ich praw majątkowych.”.

Podnoszona w orzeczeniach sądów opowiadających się za stosowaniem dwukrotności stosownego wynagrodzenia na tle art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. argumentacja o ile nie stoi w sprzeczności z zasadniczymi tezami wyroku TSUE z dnia 25 stycznia 2017 r., nie jest przekonująca na gruncie tez, w związku z którymi Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. co do trzykrotności stosownego wynagrodzenia z Konstytucją, gdyż sprowadza się głównie do odmowy oceny konstytucyjności tego przepisu z pominięciem Trybunału Konstytucyjnego. Nie odnosi się również do podstawowej w prawie cywilnym zasady, że celem roszczeń prawa cywilnego jest przywrócenie równowagi interesów majątkowych w razie jej naruszenia, pełniąc przede wszystkim funkcję kompensacyjną. Tymczasem, w ślad za Sądem Najwyższym (postanowienie z dnia 15 maja 2015 r.) powtórzyć trzeba, że zasądzenie wielokrotności stosownego wynagrodzenia nie ma charakteru odszkodowania, ale jest to rodzaj kary. Sąd nie bada bowiem przesłanek, od których zależy przyznanie odszkodowania, w szczególności nie bada, czy uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, poniósł szkodę i na czym ona polega. Zasądzenie dwukrotności lub trzykrotności stosowanego wynagrodzenia bez zbadania, czy uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, poniósł szkodę oraz jaka jest jej wysokość, "jest odszkodowaniem tylko z nazwy". Przyznanie wielokrotności stosownego wynagrodzenia nie ma zdaniem SN charakteru kompensacyjnego, lecz wyraźnie charakter represyjny. Jest to przy tym rozwiązanie wyjątkowe na tle innych porównywalnych regulacji w polskim prawie, w aktualnych warunkach funkcjonowania autorów nieznajdujące uzasadnienia.

Z uwagi na argumenty wskazane wyżej Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi na stanowisku, że przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. wykładany prokonstytucyjnie uzasadnia przyznanie uprawnionemu jednokrotnej opłaty, którą by uzyskał, gdyby z jego prawa korzystano legalnie albowiem z względu na niezgodność z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stosowanie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.) w wypadku zawinionego lub niezawinionego naruszenia praw autorskich zarówno w zakresie trzykrotności, jak i dwukrotności stosownego wynagrodzenia jest wyłączone.

Argumenty wskazane w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2017 r. nie przystają do realiów rozpoznawanej sprawy, gdzie mamy do czynienia z jednej strony z państwową jednostką organizacyjną, której przysługują prawa do Polskich Norm, powołaną w celu podejmowania wszelkich działań faktycznych i prawnych, wyposażoną w odpowiedni aparat i z drugiej strony spółką prawa handlowego, której zasadniczym celem jest wykonywanie badań przy wykorzystaniu Polskich Norm, a ich rozpowszechnianie mniej ważnym elementem działalności. Co istotne, spółką, która naruszając autorskie prawa majątkowe powoda nie doprowadziła do szkody u powoda przekazując powodowi należne wynagrodzenie za nabyte i następnie odsprzedane normy.

Powód w niniejszej sprawie domagał się zapłaty dwukrotności stosownego wynagrodzenia, co oznacza, że zmierzał do uzyskania ponad już utrzymane wynagrodzenie dwukrotności wynagrodzenia, a więc ostatecznie trzykrotności wynagrodzenia. Domaganie się trzykrotności wynagrodzenia, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 2015 r. nie znajduje już żadnego uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa, nawet wobec ustalenia w sprawie, że do naruszenia autorskich praw majątkowych powoda doszło przed wyrokiem TK ograniczającym zakres art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p., wykładany prokonstytucyjnie uzasadnia zatem przyznanie powodowi jednokrotnej opłaty, którą by uzyskał, gdyby z jego prawa korzystano legalnie i takie zryczałtowane odszkodowanie należy mu się bez konieczności wykazywania szkody, związku przyczynowego oraz winy sprawcy, co w niniejszej sprawie sprowadza się do jednokrotności wynagrodzenia należnego w związku ze sprzedażą Polskich Norm, zgodnie z powszechnie obowiązującymi cennikami sprzedaży tych norm.

W niniejszej sprawie zostało ustalone, że powód jedno wynagrodzenie za udostępnienie praw do Polskich Norm już otrzymał, albowiem poprzedniczka prawna pozwanej nabywała w sposób legalny Polskie Normy od (...) na podstawie umów sprzedaży i uiszczała za to należne wynagrodzenie według cenników (...). Zasądzenie jednokrotności wynagrodzenia prowadziłoby do uzyskania przez powoda w istocie dwukrotności wynagrodzenia – raz na podstawie umowy sprzedaży, a drugi raz jako odszkodowania. To z kolei, jak było wskazane powyżej, byłoby sprzeczne z wykładnią prokonstytucyjną art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. będąc de facto karą cywilną za naruszenie praw autorskich odrywając się całkowicie od faktycznej szkody.

Na wypadek niepodzielenia powyższych poglądów, Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi również na stanowisku, że roszczenie powoda o naprawienie szkody poprzez zapłatę dwukrotności stosownego wynagrodzenia jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i jako takie nie powinno korzystać z ochrony – art. 5 k.c. Przy czym możliwość stosowania tej konstrukcji na gruncie art. 79 ust. 1 u.p.a.p.p. nie budzi wątpliwości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2003 r., V CKN 311/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 144).

Ewentualność taką dopuścił również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w omawianym wyżej wyroku z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie C -367/15. Przypominając, TSUE w tezie 31 uzasadnienia wskazał, że „ Nie można z pewnością wykluczyć, że w wyjątkowych wypadkach odszkodowanie za szkodę obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej mogłoby na tyle wyraźnie i znacząco wykraczać poza rzeczywistość poniesioną szkodę, że tego rodzaju żądanie stanowiłoby zakazane w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/48 nadużycie prawa. Z uwag sformułowanych przez rząd polski w trakcie rozprawy wynika jednak, że zgodnie z mającym zastosowanie w postępowaniu głównym uregulowaniem sąd polski nie jest w takim wypadku związany żądaniem uprawnionego, którego prawo zostało naruszone.”.

Jak zostało ustalone, poprzedniczka prawna pozwanej przez ponad 10 lat przed wypowiedzeniem porozumienia z dnia 28 lipca 2003 r. prowadziła Punkt Informacji Normalizacyjnej, należący do P. N.. Po wypowiedzeniu porozumienia, ze skutkiem na 31 grudnia 2009 r., H. (...) spółka z o.o. zasadniczo zaprzestała rozpowszechniania Polskich Norm, przy czym Prezes Zarządu spółki bezskutecznie usiłowała wyjaśnić przyczyny wypowiedzenia porozumienia i odzyskać licencję na prowadzenie PINu, co wiązało się nie tyle z istotnymi zyskami ile prestiżem spółki. Polskie Normy, następnie zbywane na rzecz trzech podmiotów, dotychczasowych stałych klientów PINu, były nabywane wyłącznie w celu ich dalszej sprzedaży zamawiającym. Poprzedniczka prawna pozwanej z norm tych sama nie korzystała, a

nabywała je wyłącznie w celu odsprzedaży zamawiającym. Natężenie złej woli sprawcy naruszenia nie było zatem znaczne, a samo naruszenie, uznane ostatecznie za zawinione, było raczej wyrazem lekkomyślności i przekonania, że H. (...) spółka z o.o. licencję jako (...) odzyska. Istotnych korzyści majątkowych w związku z tym pozwana nie uzyskała (712,60 zł netto w związku ze sprzedażą norm na rzecz P. S. s.j., 323,18 zł netto w związku ze sprzedażą norm na rzecz (...) S.A., 2.105,87 zł netto w związku ze sprzedażą norm na rzecz (...) S.A.). Zresztą w zakresie korzyści uzyskanych od P. S. s.j. powód wystąpił z roszczeniem o ich wydanie i tu jego roszczenie całości zostało uwzględnione.

Jak zostało ustalone w sprawie, powód nie poniósł szkody majątkowej w związku z naruszeniem praw przez poprzedniczkę prawną pozwanej, a bynajmniej takie okoliczności faktyczne przez powoda w żaden sposób w sprawie nie zostały naprowadzone. Naruszenie praw powoda skutkowało jedynie tym, że wynagrodzenia za Polskie Normy nie uzyskał bezpośrednio od zamawiającego, ale od H. (...) spółka z o.o. Tym samym żądane odszkodowanie w postaci dwukrotności wynagrodzenia w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy całkowicie odrywa się od szkody, a w zasadzie jej braku. Godzi to w poczucie sprawiedliwości, zwłaszcza w sytuacji gdy dopuszczająca się naruszenia poniosła w związku z tym już odpowiedzialność karną. Prowadzi także to do nadużycia prawa, jakie gwarantuje mu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. interpretowany w zgodzie z prawem unijnym.

Ponadto ważkim argumentem przemawiającym za uznaniem, że roszczenie powoda jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego jest trafnie podnoszona przez pozwaną i interwenientkę uboczną okoliczność, że w czasie, gdy doszło do naruszenia praw majątkowych powoda będącego państwową jednostką organizacyjną, poprzedniczka prawna pozwanej była spółką z o.o., której jedynym wspólnikiem był H. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P., w której 100% udziałów posiadał i posiada Skarb Państwa. Gdyby nie doszło do nabycia 100% udziałów w H. (...) spółka z o.o. w dniu 14 listopada 2014 r. przez P. S. sp. j. z siedzibą w L., przejętej następnie przez podmiot prywatny - Centrum (...) sp. z o.o., odpowiedzialności cywilnej w niniejszej sprawie Skarb Państwa dochodziłby od podmiotu, którego właścicielem jest Skarb Państwa. Podkreślenia wymaga przy tym, że do naruszenia autorskich praw majątkowych do Polskich Norm doszło w czasie (lata 2009-2010), w których poprzedniczka prawna pozwanej była spółką, której wyłącznym wspólnikiem był de facto Skarb Państwa. Wystąpienie obecnie przez Skarb Państwa z roszczeniem przeciwko podmiotowi prywatnemu, odpowiadającemu na zasadzie art. 494 § 1 ks.h. za zobowiązania byłej spółki Skarbu Państwa, jawi się jako chęć osiągnięcia dodatkowych korzyści z naruszenia praw do Polskich Norm od spółki prawa handlowego.

Mając wszystkie powyższe uwagi na względzie Sąd oddalił żądanie powoda o zasądzenie od pozwanej spółki dwukrotności stosownego wynagrodzenia w braku podstaw z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b u.p.a.p.p. oraz z uwagi na art. 5 k.c.

Za uzasadnione Sąd uznał jedynie roszczenie powoda o zwrot utraconych korzyści wywodzone z art. 79 ust. 1 ust. 4 u.p.a.p.p.

Jak wskazuje się w orzecznictwie i piśmiennictwie, roszczenie z art. 79 ust. 1 pkt 4 u.p.a.p.p. nie ma charakteru odszkodowawczego, stanowi przy tym samodzielną podstawę odpowiedzialności, różną od bezpodstawnego wzbogacenia, dlatego obowiązek wydania uzyskanej przez naruszydca korzyści nie wygasa, chociażby ten, kto ją uzyskał, zużył ją lub utracił. Przez uzyskane korzyści, które mają być wydane, należy rozumieć te korzyści majątkowe (a więc przychody pomniejszone o wydatki rzeczowe, osobowe i podatkowe związane bezpośrednio lub pośrednio z przychodami), które uzyskał pozwany w związku z naruszeniem prawa autorskiego (por. wyrok SN z dnia 13-07-2017, I CSK 708/16; wyrok SA w Białymstoku z 12.3.2014 r., I ACa 814/13, Legalis; Komentarz Art. 79 Prawo autorskie red. Ślęzak 2017, wyd. 1/Jankowska, Legalis, teza II.4).

Jak było wskazane wyżej, Sąd przyjął, że poprzedniczka prawna pozwanej naruszyła autorskie prawa majątkowe powoda zbywając po wygaśnięciu porozumienia z dnia 28 lipca 2003 r. prawa do Polskich Norm oraz, że uzyskała z tego tytułu korzyść majątkową w kwocie 712,60 zł z tytułu sprzedaży norm na rzecz P. S. s.j.

Powołując się na wskazany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2017 r. pozwana kwestionowała wysokość uzyskanych przez powoda korzyści nie naprowadzając jednak żadnych chociażby twierdzeń, na podstawie których

wysokość tę należałoby obniżyć. Z tego względu Sąd za ustalone w sprawie przyjął to, co zostało ustalone na potrzeby wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne wobec I. W. oraz faktur, z których wynika jakieś należności poprzedniczka prawna uzyskała w związku ze sprzedażą Polskich Norm na rzecz P. S. s.j. tj. 712,60 zł. Uznając, że co do tego roszczenia nie zachodzą podstawy do zastosowania art. 5 k.c. Sąd roszczenie z tytułu wydania uzyskanych korzyści na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 4 u.p.a.p.p. od pozwanej na rzecz powoda w pkt 1 wyroku zasądził w całości.

O odsetkach od tego roszczenia Sąd orzekł na podstawie art. 455 k.c. w związku z art. 481 § 1 k.c. Powód domagał się odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 20 lipca 2016 r. do dnia zapłaty tj. od dnia, w którym miało miejsce posiedzenie w sprawie z wniosku powoda z dnia 16 czerwca 2016 r. o zawezwanie pozwanej spółki do próby ugodowej m.in. o zapłatę kwoty 712,60 zł tytułem wydania korzyści uzyskanych w wyniku naruszenia praw autorskich. Ponadto pismem z dnia 16 czerwca 2016 r. powód skierował do pozwanej spółki ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty m.in. tej kwoty, jako termin płatności wskazując dzień doręczenia wezwania. Mając na względzie, że odpis wniosku w sprawie o zawezwanie do próby ugodowej i odpis wezwania do zapłaty został doręczony pozwanej przed 20 lipca 2016 r., zasadne było wskazanie przez powoda terminu wymagalności roszczenia na dzień 20 lipca 2016 r.

W pozostałym zakresie w pkt 2 wyroku Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu pozwanej w pkt 3 Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. mając na względzie, że pozwana uległa tylko co do nieznaczącej części swego żądania. Na koszty poniesione przez pozwaną złożyły się: opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł i koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5.400 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. 2015.1800 ze zm.).

O kosztach procesu interwenientki ubocznej Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. w związku z art. 107 zd. 3 k.p.c. mając na względzie, że interwenientka uległa tylko co do nieznaczącej części swego żądania, a koszty przez nią poniesione były niezbędne do skutecznej obrony przed ewentualnymi dalszymi roszczeniami stron względem niej. Na koszty poniesione przez interwenientkę uboczną złożyły się: opłata sądowa od interwencji ubocznej w kwocie 1.256 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł i koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5.400 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. 2015.1804 ze zm.).

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz